

Ni opravičila za zavlačevanje

S politično oceno javne razprave o osnutku zakona o združenem delu, ki so jo pred dnevi sprejeli delegati slovenskih sindikatov, se je sklenil širok krog razprav o tem pomembnem zakonskem osnutku v sindikalnih organizacijah, kot najpomembnejšem voditelju javne razprave. S tem pa se seveda sama akcija spreminjanja družbeno-ekonomskih odnosov še ni končala.

Zdaj, ob koncu javne razprave, lahko tudi v Iskri z gotovostjo trdimo, da je bila akcija seznanjanja delavcev z osnutkom zakona uspešna. Široka in poglobljena razprava se je dotaknila predvsem tistih delov osnutka zakona, ki so za delavce v združenem delu najpomembnejši.

Medtem ko v nekaterih TOZD niso imeli kakšnih konkretnih pripomb k osnutku zakona, pa so se ponekod izkristalizirala dopolnilna stališča zlasti o dohodkovnih odnosih med tistimi temeljnimi organizacijami, ki delajo na skupnem proizvodu, določene ugotovitve oziroma dopolnila pa je bilo slišati tudi o odgovornosti in pravicah zaposlenih v zvezi z njihovimi delovnimi nalogami ter osebnimi zadolžitvami.

Rezultatov razprave seveda ne moremo ocenjevati le po zbranih mnenjih in predlogih za dopolnitev osnutka, čeprav jih je samo v Sloveniji okoli 1.200. Ustrezno povezavo teh predlogov in pobud so namreč opravili že na ravni delovnih organizacij, oziroma v občinah. Zdaj, po 20. septembru, roku za sklenitev javne razprave, je pogosto slišati želje, da se zakon vsebinsko ne bi smel razlikovati od osnutka in, da bi moral biti le dopolnjen s tehničnimi pripombami iz javne razprave. Številne pripombe in pobude bodo le izboljšale besedilo tega, za nadaljnji razvoj družbeno-gospodarskih odnosov pri nas in konstituiranje združenega dela izredno pomembnega zakona.

Kot je znano, je tudi že določen datum, ko bo novi zakon začel živeti, in ta je 26. november. S tem dnem se delo nikakor ne bo končalo, pač pa ravno nasprotno — za združeno delo, za vse delovne organizacije se bo delo šele začelo.

Ponekod in na nekaterih ravneh so začeli samoupravne splošne akte že usklajevati z zakonom. V pripravi so seveda šele osnutki, usklajevalna akcija pa naj bi bila končana nekje do spomladi prihodnjega leta, čeprav daje zakon enoletni rok.

Priprave samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev v sestavljeno organizacijo združenega dela Iskra — te priprave so se že začele — sovpadajo s pripravami branžnih samoupravnih sporazumov in bo ta akcija pravzaprav povezana v enovito celoto, saj bo Iskrin samoupravni sporazum odraz dogovorov temeljnih organizacij po posameznih delovnih organizacijah. Prvi osnutki samoupravnih sporazumov bodo pripravljani že do konca oktobra, predlogi sporazumov pa torej že nekaj dni po sprejemu zakona o združenem delu.

Lado Drobež

S SEJE KOORDINACIJSKEGA ODBORA SINDIKATA ZP ISKRA

Posočje znova kliče na pomoč!

„Rad bi se ob tej priložnosti iskreno zahvalil vsem, ki ste prizadetim v Posočju kakorkoli pomagali že doslej, hkrati pa bi rad na vsakogar izmed vas še posebej apeliral, da v novi akciji za pomoč spet po svojih močeh prispeva, saj je drugi potres pustošil še naprej in razmajal še veliko naših domov!“, je na ponedeljkovi seji med razpravo o novih akcijah za pomoč Posočju dejal predsednik sindikata TOZD Tolmin. V nadaljevanju smo zvedeli, da tudi sam predsednik s svojo družino v kateri imajo tudi dojenčka živi v prikolicah in se na svoje delovno mesto vozijo uro daleč, čeprav je gotovo res, da so noči polne strahu še naprej, saj zemlja še vedno drgeta in v ljudeh pušča nemir.

Izvršni odbor koordinacijskega odbora osnovnih organizacij sindikata ZP Iskra je na seji minuli ponedeljek v Ljubljani najprej pregledal sklepe zadnje seje in preveril njih uresničevanje, nato pa so se dogovorili o akcijah za pomoč Posočju.

Ugotovili so, da so se sicer že mnoge naše sindikalne organizacije samoiniciativno vključile v zbiranje prispevkov za Iskrine delavce na prizadetem območju, marsikje pa so v ta namen delali tudi že drugo dodatno prostovoljno soboto. Na seji so sprejeli tudi sklep, da morajo predsedniki sindikalnih organizacij najprej preveriti, če so sindikati vseh nivojev od TOZD do delovne organizacije že nakazali sredstva enodnevnega zaslužka za pomoč Posočju na „Osnovna organizacija sindikata Iskra—TOZD AET Tolmin, 52 030-679- 6606“.

Doslej je bilo v okviru prve Iskrine akcije za pomoč Posočju zbranih 74 nakazil — nekateri TOZD so nakazali večkrat — in sicer v višini 428 243,20 din. Iz teh sredstev je bilo kupljenih deset prikolic, ostanek sredstev — 90031,00 din pa je bilo nakazanih

direktno na žiro račun Posočju.

Toda drugi potres je položaj v Posočju bistveno poslabšal. Domovi, ki so jih domačini že zasilno uredili, so porušeni ali razmajani in življenje v njih ni mogoče. Prikolice, ki so bile ob majskem potresu dobrodošla pomoč, tokrat ne morejo biti rešitev, saj je jasno, da prezimiti v njih ni mogoče, še posebej, ker v njih zasilno prebiva veliko starih ljudi in dojenčkov. Zato je dogovor za akcijo gradnje montažnih hiš v Posočju — v vsaki taki hiši bi živelo po več strank — gotovo nujno potreben.

Predsednik sindikalne podružnice se je v nadaljevanju posebej zahvalil ZP Iskra, ki je v najtežjih trenutkih, ko so bile prekinjene vse telefonske zveze, priskočila na pomoč z vzpostavitvijo radio-zvez. Tudi kasneje je Iskra, ko so bile te zveze zaradi nestrokovnega upravljanja večkrat poškodovane, takoj poslala strokovno pomoč in napake sproti odpravljala. „Za vso to solidarnost Iskri še enkrat hvala,“ je rekel predsednik sindikalne podružnice AET Tolmin.

Na seji sindikata so se dogovorili, da bo sindikat organiziral drugo akcijo za pomoč Iskrinim delavcem, saj je kar 15 družin naših delavcev iz AET Tolmin pa tudi več iz TOZD Vžigalne tuljave Bovec ostalo brez strehe nad glavo. Toda tudi drugi problemi v Posočju so pereči. Zato je širša akcija nujno potrebna, da bodo ljudje na prizadetih območjih do zime le prebivali v stanovanjih.

Prav je zato, da vsak prispeva kolikor največ more! Prav je, da združimo moči in dokažemo, da nam solidarnost ni tuja. Prav je, da ima vsak Iskrin delavec toplo prebivališče za zimo, da bo zimo preživel dvakrat na toplem — saj tudi zavest, da v težavah ne ostaneš sam, človeka greje.

Mak

TOZD Mehanizmi v Lipnici je pretekle dni slavila svojo 20-letnico. Na sliki: novi proizvodni objekt. O tem pišemo na 4. in 5. strani.

PRED SEJOM „SODOBNA ELEKTRONIKA '76“

Pred vrati je vsakoletni in pomembni sejem „Sodobna elektronika 1976“, na katerem leto za letom proizvajalci s področja elektronike prikazuje svoje novosti.

Na letošnjem sejmu od 5. do 9. oktobra na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani bo, sodeč po prijavih, sodelovalo skupno 352 domačih in tujih razstavljalcev, ki bodo na tej specializirani razstavi prikazali vse, kar je novega prineslo leto od lanske razstave sem.

Nedvomno je to zelo pomembna prireditev in priložnost za izmenjavo strokovnih izkušenj in dosežkov na področjih profesionalne in zabavne elektronike, telekomunikacij, merilne tehnike, na področju proizvodnje opreme za proizvodnjo elektronike in druge.

Prireditvev na Gospodarskem razstavišču je hkrati pomembna tudi zaradi spremljajočih seminarjev in strokovnih simpozijev, na katerih prihaja do plodnih srečanj naših strokovnjakov in do izmenjave njihovih izkušenj.

Na letošnjem sejmu „Sodobna elektronika 1976“ bodo v okviru spremljajočih prireditev naslednji seminarji in simpoziji: seminar o uporabi mikroprocesorjev v merilnih napravah, jugoslovanski simpozij o telekomunikacijah in jugoslovanski simpozij o elektronskih sestavnih delih in materialih.

V naslednjem objavljamo sestavek o novostih Iskre na letošnji razstavi sodobne elektronike s področja telekomunikacij in sodobne elektronike.

S protestnega zborovanja koroških Slovencev v Globasnici.

Osnovni organizaciji Slovencev v Avstriji sta 26. septembra t. l. v Globasnici na Koroškem organizirali veliko protestno zborovanje, kate-rega so se udeležili številni koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati, razen tega pa gosti iz naših manjšin v Italiji, na Madžarskem ter generalni sekretar mednarodne manjšinske organizacije FUEV Olaf Mainhardt.

Na zborovanju, ki je bilo uvod v široko pojasnjevalno kampanjo o resničnih namenih nedavno sprejetih manjšinskih zakonov, sta govorila predsednika narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc in predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter, ki sta v svojih izjavah razgalila mračnijaške težnje avstrijske vlade in njene politike do narodnostnih manjšin Slovencev in Hrvatov v Avstriji. Dr. Matevž Grilc je svoj govor zaključil:

„Preživeli smo že težje čase in bomo preživeli tudi ta naskok na naše pravice... Zgodovina kaže, da je pravica tista, ki mora končno zmagati, včasih tudi po čudnih poteh. In v to pravico mi koroški Slovenci trdno zaupamo. Dovolj močni smo za to preizkušnjo.“

Protestno zborovanje je izzvenelo v odločno in enotno geslo:

„Ne pustimo se prešteti!“

Naši dosedanji prispevki za žrtve potresa

DO ELEKTROMECHANIKA	193.100,60
Elektromehanika — skupaj	156.637,10
TOZD MSO Beograd	7.215,00
Elektrooptika	1.234,00
Vega	9.673,50
Instrumenti Otoče	10.898,00
Elektronika, Horjul	3.000,00
Montaža	4.443,00
DO IEZE	
IEZE — sku paj	42.072,60
TOZD Feriti	3.120,00
Zmaj	4.527,60
Zarnice	4.650,00
Orodjarna	180,00
KEKO Žužemberk	2.700,00
Kondenzatorji	10.410,00
Keramika	1.400,00
Stegne 17	15.085,00
DO ŠIROKA POTROŠNJA	27.900,00
S. P. — skupaj	1.340,00
TOZD Sprejemniki	4.310,00
Gospodinjiski aparati	4.000,00
Idrija	2.620,00
TV Pržan	6.030,00
Antene, Vrhnika	1.260,00
Elektromotorji, Železniki	8.340,00
DO AVTOMATIKA	28.301,00
Avtomatika skupaj Skup. službe	60,00
TOZD SVN — Stegne 13	1.340,00
Napajanja, Novo mesto	4.255,00
SAS Ljubljana	5.308,00
Orodjarna Stegne 15	1.110,00
ELA, Novo mesto	3.623,00
TIO Lesce	1.285,00
Inženiringi	1.610,00
TELA Ljubljana	9.710,00
DO AVTOELEKTRIKA	50.491,00
Avtoelektrika — skupaj	43.576,00
TOZD Komercialno področje	380,00
Vžigalne tuljave, Bovec	1.350,00
AET Tolmin	5.185,00
DO EMO	36.310,00
EMO skupaj	33.660,00
TOZD Kontejnerji	2.650,00
ISKRA COMMERCE	29.978,00
Iskra commerce — skupaj	19.888,00
Filiala Banja luka	620,00
Beograd	2.720,00
Servis Vič	1.810,00
Filiala Niš	830,00
Titograd	430,00
Rijeka	250,00
Maribor	370,00
Priština	1.340,00
Servis Zagreb	1.170,00
Filiala Split	550,00
Poslovne stavbe	7.590,00
Počitniška skupnost	300,00
Skupne službe ZP	8.950,00
TNN Razvojni sektor	760,00
TOZD POT	680,00
CAOP	1.810,00
SKUPAJ ZBRANIH SREDSTEV	428.243,20
OBRACUN	
I. Skupaj prispevkov	428.243,20
II. Plačane prikolic	
IMV Novo mesto	45.000,00
IMV Novo mesto	90.000,00
TRESKA	200.638,20
III. Prevoz prikolic	2.574,00
IV. Nakazano AET Tolmin	90.000,00
	428.212,20
Zbrana sredstva	428.243,20
— izdatki	428.212,20
Saldo	21,00

Niti najboljše ni nikdar dovolj dobro

Drobčna, prijetna zunanost in nasploh ljubezniva — taka je bila vodja oddelka za kakovost pri Institutu za kakovost in metrologijo pri ZP Iskra, dipl. ing. elektrotehnik Marjanca Kobetova, ko smo se z njo srečali za pogovor. Toda, če običajno — in na žalost — pri ženskah opisujemo običajno predvsem samo zunanost, je toliko bolj pomembno, če smo lahko ob tej sobesednici ugotovili tudi še nekaj drugega: namreč, njeno izredno močno intelektualno sposobnost, bistrost in razgledanost na vseh področjih, seveda še posebej na tistem področju, na katerega se je specializirala. V tem svojstvu je tudi že pet let v odboru za inovacije pri ZP Iskra, dve leti je bila celo njegova predsednica.

Zato je tudi pogovor tekel predvsem po tej vsebinski plati in odgovori bodo gotovo za vsakogar, ki jih bo prebiral, odkritje več.

Kaj bi lahko povedali o svojem sedanjem delu v odboru za inovacije? Kako bi inovacijo opredelili? Kakšne so bile vaše glavne ugotovitve in kaj bi bilo po vaše treba predvsem storiti, da bi v Iskri povečali inovacijski polet? Kakšna spoznanja je nasploh po vaši sodbi prineslo ponovljeno leto inovacij?

Namen inovativne dejavnosti je, da omogočimo izkoriščanje znanstvenih spoznanj in raziskovalnih dosežkov za dobrobit človeka in družbe. Leto inovacij ima vsekakor za cilj vzpodbuditi ustvarjalnost, in sicer na eni strani med strokovnjaki v razvojnoraziskovalnih institucijah in laboratorijih industrij, na drugi strani pa množično inventivno dejavnost v najširšem smislu.

Občutek imam, da je pri nas morda vse preveč poudarjanja množične inventivne dejavnosti v propagandnem smislu in se ob tem bojim, da puščamo ob strani sistematično in organizirano razvojno-raziskovalno delo, ki je pogoj za inovacijske dosežke. Seveda ob tem ne podcenjujem pomena množične inventivne dejavnosti, ki lahko da vrsto koristnih predlogov. Pomembno je že to, da ljudi usmerja k izobraževanju, saj so potem bolj sposobni v proizvodni dejavnosti.

Odbor za inovacijsko dejavnost se je zavedal obeh dejavnikov: ukvarjal se je z variantami samoupravnega sporazuma o nagrajevanju inventivnih

maso sredstev, kot tudi združena sredstva za strateško pomembne projekte. Tako je namenjeno do leta 1980 za RR dejavnost že 4 % od celotnega dohodka.

Se vam zdi, da je standardna kvaliteta v nasprotju s težnjo po inovaciji? Katere elemente mora vsebovati kvaliteta? Ali izdelovanje zelo uspešnih serij kvalitetnih izdelkov zavira raziskovanja, ali jih nasprotno vzpodbuja?

Najprej moramo razjasniti, kaj smatramo za standardno kvaliteto. Če menimo, da je standardna kvaliteta ista kvaliteta, ki je določena s standardom, potem imamo pred očmi predvsem obveznost, da so naši pretežno elektrotehniški izdelki nenevarni za uporabnika in neškodljivi za okolje.

Pod standardno kvaliteto pa lahko pojmujejo tudi nivo kvalitete določenih izdelkov na tržišču.

V načelu je možno narediti vrhunsko dovršen in zanesljiv izdelek tudi za široko potrošnjo, n. pr. televizor, s katerim v petih letih ne bo nobenih težav, vendar bo njegova cena nedostopna, ker bi morali uporabiti najkvalitetnejši material, drage tehnološke postopke in vložiti mnogo navora v kontrolo med izdelavo. Tehnologijo za doseganje takšne kvalitete pa uporabljamo pri izdelavi naprav, ki zahtevajo veliko zanesljivost, npr. telefonskih centralah, signalno-varnostnih

jalci, nato so sledili srbski, itd. Ta laskava ocena pa nas ne sme zavesti v samozadovoljstvo.

Kvaliteta se v izdelek ne vkontrolira, ampak se vgrajuje skozi celoten proces nastajanja izdelka — od zamisli preko razvojnega dela, prodaje in servisnega vzdrževanja, pri tem v nobeni fazi nastajanja izdelka ne sme priti do slabe kvalitete. H kvaliteti prispevajo tako nabavni referent, skladiščnik, kot pripravljalec proizvodnje, organizator, razvijalec konstrukter, orodjar, kontrolor kvalitete, montažni delavec, standardizer, prodajni referent, itd. Zato govorimo o integralnem zagotavljanju kakovosti, ki z usmerjenimi aktivnostmi v vsej organizaciji proizvodnega procesa preprečuje možnost nastanka slabe kakovosti. Do nedavnega so v tem pogledu dajali Iskra za vzgled, mi pa vemo, da niti najboljše ni še nikoli tako dobro, da ne bi moglo biti boljše! Tega se še posebno zavedamo mi, ki delamo na področju raziskav kvalitete.

Družbena kontrola je pri nas še na zelo nizki stopnji. Z ustrezni zakoni in standardi so predpisane samo minimalne zahteve, ki se pretežno nanašajo na varnost izdelkov pri obratovanju in uporabi (zaščita pred nevarno napetostjo, možnost nastanka požara, itd.) in na tiste lastnosti, ki bi ogrozile naše življenjsko in delovno okolje (npr. radiofrekvenčne motnje).

Drugi vidik družbene aktivnosti pa je področje nadzorovanja s standardi predpisane kvalitete. Tu mislim predvsem na tržno inšpekcijo, ki se ozira predvsem na zakonsko predpisane parametre. Tu mislim npr.: svete potrošnikov, Zavod za napredek gospodinjstva, Naš dom, ipd., ki s svojega vidika ocenjujejo kvaliteto in uporabnost izdelkov in na ta način vplivajo tudi na inovacije.

Delate v inštitutu za kakovost in metrologijo (IKM) ZP Iskra. Kako bi zelo na kratko opisali svoje delovno mesto in funkcijo, ki jo opravlja inštitut v celotnem ZP?

IKM je v Iskri poverjena funkcija osrednjega preizkusnega laboratorija zunaj razvojnih enot in proizvodnih organizacij, kjer naj bi bil nepristranski pri preizkušanju in preverjanju izdelkov iz proizvodnje, prototipov novih izdelkov Iskre, tujih vozil in modelov, elementov, materialov in vsakovrstne arbitražne meritve, nadalje umerjanje in verificiranje merilne opreme za tovarne Iskre, pa tudi za druge delovne organizacije, med drugimi tudi za JLA. Zaradi visoke strokovne usmerjenosti sodelavcev in dobre opremljenosti laboratorijev uživa IKM v strokovnih krogih v Jugoslaviji pa tudi zunaj države precejšen ugled in ima pomembno mesto med podobnimi institucijami v Jugoslaviji.

Naš nadaljnji cilj je, da si pridobivamo pooblastila za izdajanje atestov take veljavnosti, da bodo veljali tudi izven naših meja. Taka pooblastila smo si v nekaterih primerih že pridobili — npr.: pri preizkušanju opreme za odpravo radiofrekvenčnih motenj pri motornih vozilih. Imamo pa tudi več pooblastil za opravljanje preizkusov in izdajanje atestov, ki veljajo znotraj Jugoslavije.

Kar pa se mojega delovnega mesta tiče pa bi rekla tole: oddelek je vpleten, delamo v specializiranih laboratorijih, kot so: laboratorij za jakost oz. za elektromehaniko, laboratorij za elektronske sestavne dele, laboratorij za elektronske naprave in laboratorij za preizkušanje na vplive okolja in zanesljivost. Ti so sedaj utečeni, zato je glavnina mojega dela sedaj orientirana v poslovno usmeritev inštituta za kakovost in metrologijo kot celote, prizadevamo pa si tudi, da bi našli pravo mesto tako v Iskri kot v jugoslovanskem prostoru. Sodim, da je metrologija izredno tesno povezana z raziskavami kakovosti, saj brez točnih instrumentov in natančnih meri-

tev lastnosti izdelkov naše delo ne bi imelo nobene vrednosti.

Ali lahko to, kar nas zanima, dovolj natančno izmerimo? Je boljše ohranjati za merjenje vselej iste prijeme ali menjavati meter? Ali je meter sploh dokončna iznajdba?

Meritve, s katerimi se ukvarjamo (v IKM pa tudi drugod v Iskri), so čisto tehnične narave. Seveda dostikrat ne moremo izmeriti vsega, kar bi radi zaradi premajhne občutljivosti natančnosti instrumentov ipd. Znanost se trudi, da bi našla metode in instrumente za vsakršna merjenja.

Dostikrat pa sama narava postavlja meje možnosti. Npr.: z optičnim mikroskopom lahko dosežemo do 2000-kratno povečavo. Pri večjih povečavah pa valovna dolžina svetlobe predstavlja mejo ločljivosti. V tem primeru se moramo poslužiti druge metode — elektronskega mikroskopa: z elektronskim žarkom dosežemo do 100.000-kratne povečave.

Mislim pa, da bomo tudi meter še kar naprej rabili, saj bomo razdaljo med kraji gotovo še naprej merili kar s kilometri. Seveda pa različnih lastnosti ni možno meriti enako natančno. Mnogo lažje izmerimo dolžino 1 meter na 1 mikron natančno (to je na eno milijoninko), kot pa napetost 100 kv na sto voltov natančno (samo na tisočinko). Gotovo pa je, da v bodočnosti lahko pričakujemo še napredek v natančnosti, preciznosti, točnosti in občutljivosti. Včasih ne ločimo preciznosti in točnosti. Točnost pomeni napako oz. pogrešek, na katerega moramo računati zaradi narave instrumenta, oz. merilne metode, ki jo uporabljamo; preciznost pa pomeni kvaliteto merilnega instrumenta, kar pomeni, da bodo rezultati, dobljeni pri večkratnih meritvah, čimbolj enaki, se pravi, da bodo malo odstopali od srednje vrednosti. Občutljivost pa je tista najmanjša sprememba, ki jo instrument še zazna.

Ali kot aktivna družbena delavka menite, da so ženske v našem ZP dovolj in enakopravno upošteevane? Ali so po vaši oceni v podjetju neka delo-

višča, ki so specifično bolj ustrezna moškim in druga ženskam?

Mislim, da smo ženske po nekaterih svojstvih, ki so za nas značilna, za nekatera delovna mesta bolj, za druga pa manj primerne kot moški. Pri tem ne mislim na fizično moč, ampak na vestnost, doslednost, potrpežljivost, vztrajnost, natančnost, ki so bolj v ženskem karakterju kot v moškem. Povsod tam, kjer zahteva delo take lastnosti, bi se morale ženske uveljaviti: npr. razvojnoraziskovalno delo v elektroniki, ki je polna merilne tehnike, to bi ženske lahko našle področje, kjer bi te svoje lastnosti dobro uveljavile. Če je v Iskri razmeroma malo žensk na raziskovalno razvojnih mestih, je to predvsem odraz tega, da so se ženske manj usmerjale v tehnične poklice. Nasprotno pa imamo v medicini, kemiji in biologiji izredno veliko število žensk raziskovalk. Mislim pa, da se bodo z razvojem družbe ženske tudi v tehniki bolj uveljavile.

V Iskri je, zaradi specifičnega značaja te vrste industrije, zaposlenih veliko žensk. In, čeprav jih v svoji okolici srečujem na najrazličnejših ravneh delovnih mest, moram reči, da povsod dobro delajo. Kar pa se tiče odnosa moških tovarišev do žensk, pa moram reči, da se nikoli ni zgodilo, da bi kdo podcenjeval npr. moje delo zato, ker sem ženska. Seveda pa mislim, da v prvih letih družinskega življenja večji del obveznosti in dela v družini odpade na žensko, četudi bi bilo dovolj vrtcev in celodnevnih šol. Seveda pa, kolikor bogatejša družba bomo, toliko prej se bo ženska vključevala v družbeno življenje, saj bo tem hitreje razbremenjena vsaj neobveznih opravil.

Včasih slišimo, da se ženske niso nikoli uveljavile kot izumiteljice, umetnice, znanstvenice. To sicer ni res, izjeme nedvomno so — toda tisti, ki to, da so to le izjeme poudarjajo, delajo ženskam slabo uslugo. Saj, če že je v tradicionalni vzgoji žensk zavora, potem to zavoro še povečujejo in ne bodo dosegli, da bi se ženska sprostila in se resnično lahko izrazila svojemu intelektu primerno.

Mara Ovsenik

DOSEDANJA POBLASTILA IKM

DO DANES SI JE IKM PRIDOBIL NASLEDNJA POBLASTILA IN OCENE:

- Pooblastilo tehničnega preskusnega centra (TOC), s katerim se IKM priznava kot pooblaščen institucija za opravljanje tipskih in kontrolnih preskusov električnih, klimatskih in mehanskih lastnosti sestavnih delov, namenjenih za vgradnjo v elektronske naprave za potrebe JLA. Na ta način so preskusi, opravljeni v našem inštitutu, osnova za izdajo ustreznih atestov TOC.
- Pooblastilo zveznega sekretariata za narodno obrambo, s katerim je naš inštitut pooblaščen kot drugostopenjski organ za verifikacijo električne merilne opreme.
- Pooblastilo Jugoslovanskega ladijskega registra (Jugoregistra), s katerim se priznava za arbitražno — kontrolno institucijo za klimatske, mehanske in električne preskuse elektronskih in elektrotehničnih naprav.
- Odločba Zveznega sekretariata za gospodarstvo (Uradni list SFRJ 1972, št. 56) za homologiranje delov in opreme motornih vozil v pogledu preprečevanja radijskih motenj.
- Odločba Republiškega sekretariata za delo za izdajanje atestov in strokovnih ocen.
- Od Zveznega sekretariata za promet in zvezo strokovna ocena o opravljanju meritev in izdajanje atestov RSO.
- Od Republiškega komiteja za energetiko mnenje o usposobljenosti za opravljanje tipskih in kvalifikacijskih preskusov in raziskav kakovosti, na temelju katerega je IKM na sodišču registriran za izdajanje potrdil in atestov, oz. certifikatov.

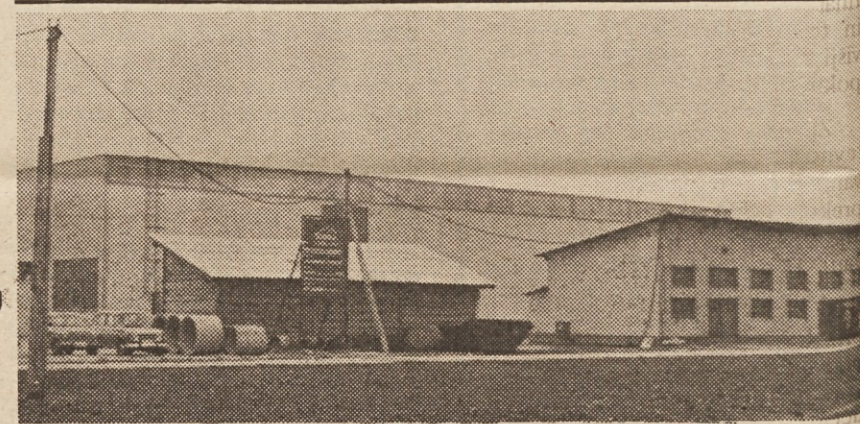
dosežkov, na drugi strani pa smo imeli pred očmi programsko usmerjanje raziskovalno razvojnemu usmerjanju v Iskri. Gotovo je razvojno raziskovalna dejavnost pomemben del programsko razvojne usmeritve. Združena podjetja Iskra. Zavedajoč se tega, nas je vodil pri usmerjanju sredstev skupnega razvojno raziskovalnega sklada Iskre namen, da bi ta sredstva usmerili v tiste strateško pomembne projekte, ki bodo v bodoče predstavljali temeljna področja Iskrine razširjene reprodukcije. Pri tem smo se trudili, da bi dosegli večja vlaganja v RR dejavnost, od tega pa povečanje vlaganj tudi v projekte, ki nekaj novega vpljujejo ne le nadaljnega razvoja branže in industrije, ampak to, kar v industriji še ni. Vendarle pa je dosežek že v tem, da smo izdelali dokončen predlog samoupravnega sporazuma o srednjoročnem planu ZP, ki predvideva tudi stopnjevanje vlaganja sredstev v RR dejavnost. Stopnjuje tako celotno

napravah, naprav za vodenje in krmljenje velikih industrijskih objektov, v bolnišnicah, ipd.

Izbira prave ravni kakovosti je v prvi vrsti torej stvar poslovne odločitve. Za nas je morda standardna kvaliteta Iskrina kvaliteta. Prizadevanja so, da bi bila Iskrina kvaliteta nekoliko nad standardno na trgu. Zelo pomembno za ugled proizvajalca je namreč, da se dejanska kvaliteta sklada z deklarirano, da noben izdelek ne odstopa od te kvalitete in da so izdelki čim bolj enaki. Seveda pa je nevarnost, da nemalokrat izdelek, ki se uspešno prodaja, zavaja proizvajalca v samozadovoljstvo, pri tem pa pozabi, da kvaliteta ni statičen pojem.

Kako je s kvaliteto industrijskih izdelkov v Sloveniji sploh in še posebej v našem ZP? Koliko smo se angažirali za tehnično kontrolo izdelkov v samih tovarnah in koliko se to dopolnjuje z družbeno kontrolo na trgu in v uporabi, zlasti v vrstah potrošnikov?

Nedavno sem brala analizo ankete med uporabniki izdelkov jugoslovanske industrije in se je izkazalo, da so se najboljše odrezali slovenski proizva-

Novi objekt TOZD Baterije Zmaj na Stegnah bo kmalu dograjen.

ISKRA Industrija za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko KRANJ o. sol. o.

Naše podjetje se vse bolj usmerja s svojim proizvodnim programom na področje računalništva. Tako že izdelujemo računalnike za potrebe elektronskih telefonskih central, obenem pa razvijamo tudi lasten računalnik na osnovi mikroprocesorja za krmljenje zasebnih elektronskih telefonskih central, želimo pa poseči tudi na področje poslovnih računalnikov.

Za uresničevanje teh projektov želimo zaposliti v Kranju:

1. 15 RAZVIJALCEV—ASISTENTOV
2. 20 PROGRAMERJEV

Seveda pa moramo naše poslovne računalnike plasirati po vsem jugoslovanskem trgu, zato tudi v okviru prodajne funkcije iščemo na področjih programiranja, organizacije, tehničnega vzdrževanja računalnikov, izobraževanja, računovodstva in analitike nove sodelavce v Ljubljani:

3. 1 DIPLOMIRANI INŽENIR ELEKTROTEHNIKE
4. 1 INŽENIR ELEKTROTEHNIKE
5. 2 EKONOMSKA TEHNIKA
6. 2 EKONOMISTA
7. 1 DIPLOMIRANI PROFESOR ANGLEŠČINE IN NEMŠČINE ALI ANGLEŠČINE IN SLOVENŠČINE
8. 7 ELEKTROTEHNIKOV ZA ŠIBKI TOK

POGOJI

- Pod tč. 1.:
diplomirani inženir elektrotehnike, zaželeno je znanje angleščine;
Pod tč. 2.:
popolna 4-letna srednja šola, zaželeno je znanje angleščine;
Pod tč. 3. do tč. 6.:
ustrezna izobrazba, zaželeno je znanje angleščine;
Pod tč. 7.:
ustrezna izobrazba;
Pod tč. 8.:
dokončana elektrotehniška šola, smer šibkega toka, želimo pa tudi, da kandidati obvladajo angleški jezik ter imajo opravljen vozniški izpit.

Pismene prijave pošljite do 15. oktobra 1976 na naslov: ISKRA ELEKTROMECHANIKA KRANJ, Kadrovsko področje, 64000 Kranj, Savska loka 4.

Delavski svet — vir informacij

Sestav Delavskega sveta v TOZD RA Sežana je po volitvah zelo ugoden. Izvolili so več žensk, več neposrednih izvajalcev in ne manjka tudi strokovnih ljudi med delegati, da lahko opravijo vse naloge ne le v duhu nove ustave, ampak tudi poglobljeno in strokovno.

V DS je 17 delegatov, od tega 7 žensk, kar še vedno ni v poprečju z zaposlenostjo žena, vendar jih je več kakor v prejšnjem mandatnem obdobju. Posebno skrbno pa so izbrali kandidate — strokovnjake, da bi dosegli tudi smisel delegatskega sistema.

Predsednik DS, Marjan Može, s katerim smo se pogovarjali pravi, da z

informiranjem kolektiva še vedno niso zadovoljni. Zato bodo imeli še letos poseben tečaj za delegate, v katerem bo poseben poudarek na obveščanju. Želijo doseči to, da bi že delegati izčrpno in adekvatno informirali kolektiv. Še vedno se ve, da je ta način informiranja najbolj ažuzen in neposreden. Imeli so sicer tudi lastno glasilo, ki pa je žal prekmalu prenehalo izhajati. Tako bo potrebno poživiti informativna sredstva, ki so jim na razpolago.

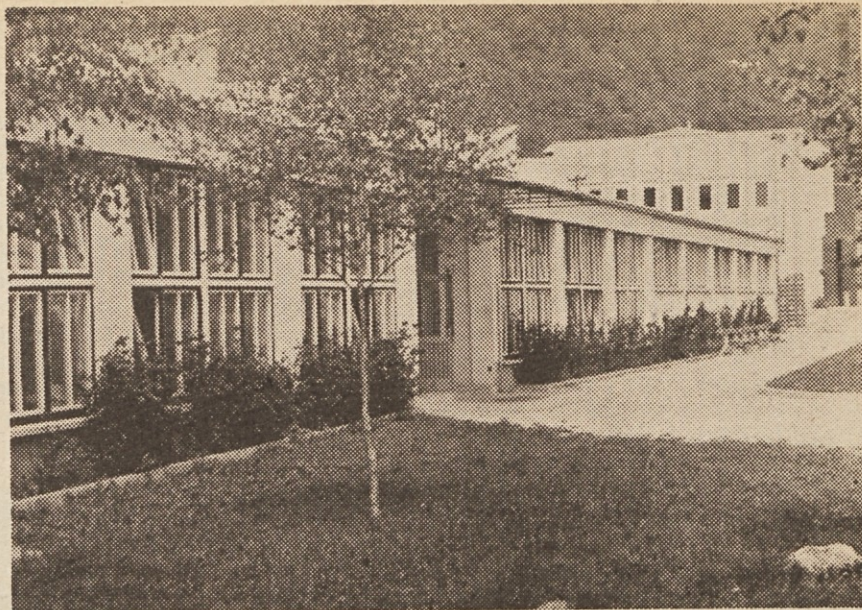
Da pa je tekoče spremljanje dogajanja v tovarni potrebno je povsem jasno, saj je TOZD na resni prelomnici. Doselej je bil njihov glavni artikel namizni radijski sprejemnik, ki pa vse

bolj postaja nekonjunktoren. Zato se bodo tudi proizvodno pecej preusmerili. sicer še vedno v okviru svoje dejavnosti, vendar se bodo kvalitativno in kvantitativno bolj prilagodili trgu. Rekli so, če ne gre v denar klasičen namizni radioaparati bomo pač proizvajali takega, ki se zanj kupci zanimajo. Tako bodo dali v proizvodnjo stereo sprejemnike sistema HI - FI. V razvoju pa pospešeno pripravljajo še vse potrebno za proizvodnjo prenosnega sprejemnika s kasetnim magnetofonom. Ti dve vrsti radioaparata sta mnogo bolj iskani na trgu od klasičnih.

Ob večanju zalog so zmanjšali proizvodnjo na nekaterih področjih, na drugem pa so jo povečali. Ob takem prelomu in preusmeritvi proizvodnje in finančnem položaju prihaja v tovarni do vseh mogočih govoric. Z jasnim informiranjem in pojasnili, meni predsednik Može, bi se takim dezinformacijam in čenčam lahko izognili.

Zlasti so ob razpravi o novem Zakonu o združenem delu začutili potrebo po izčrpnih notranjih obvestitih. Vsega ni mogoče pojasniti vsakomur na sestankih, saj ravno s tem postajajo preveč maratonski, zato utrujajoči in manj efektivni. Treba je najti možnost za informiranje kolektiva, posameznikov in skupin. Tu imajo sindikalne skupine še neizčrpane možnosti za realizacijo svoje dejavnosti.

Prav tako je prav, je rekel predsednik, da je delo odborov čim bolj v stiku z vsemi člani kolektiva. Tako na primer prav sedaj Odbor za OD pripravljajo predlog za delitev osebnih dohodkov. Kriteriji naj bi bolj bazirali na delovnem efektu. Vse to delo pa budno spremlja celoten kolektiv in imajo delegati precej opraviti s tolmačenjem odločitev delavcem. F. Kotar

Pogled na našo tovarno — TOZD AET v Tolminu

Tudi našim tovarnam v Bovcu in Tolminu potres ni prizanesel

Najnovější potresni sunki v Posočju so delno poškodovali tudi Iskrini tovarni v Bovcu in Tolminu. Brez domov je ostalo več Iskrinih delavcev. Obnova poškodovanih domov je pregnala strah. Škoda, ki je nastala v zadnjih dneh, je izredno velika, čeprav je še vedno ni mogoče oceniti.

Potresna sunka, ki sta prizadela Posočje v sredo, 15. septembra ob 4,15 minut in ob 10,21 minut sta dokončala to, kar je delno že uničil majski potres. Po podatkih štabova civilne zaščite v vaseh Srpenica, Žaga, Čezsoča in Bovec so zadnji potresni sunki dokončno porušili ali huje poškodovali 37 stanovanjskih hiš

Iskrinih delavcev iz TOZD Vžigalne tuljave in druga oprema iz Bovca. Strokovne komisije so ugotovile, da bo potrebno porušiti 15 hiš, 18 jih je potrebno večjih, le 4 pa manjših popraviti. Največ hiš Iskrinih delavcev je bilo porušeni ali poškodovanih v vasi Žaga, in to 25, v Srpenici 6, v Bovcu 5 in Čezsoči 1.

V prikolicah, ki jih je na celotnem Tolminskem zdaj že več sto, živi trenutno 45 družin Iskrinih delavcev iz temeljnih organizacij Vžigalne tuljave in AET. Več družin se je začasno preselilo v barake, dve pa sta zapustili Žago in se preselili v Bovec.

Zadnji potresni sunki so precej poškodovali tudi Iskrino tovarno v Bovcu. V poslovnih prostorih je na predelnih in zunanjih stenah opaziti večje razpoke, najhuje pa je v obratu družbene prehrane, v katerem bodo morali povsem obnoviti strop, delno pa tudi stranske stene.

Še huje kot bovška pa je poškodovana tolminska tovarna AET. Uradna škoda še ni znana, ker je komisija začela delo šele ta teden. Precej so razpokane predelne pa tudi nosilne stene, delno pa sta poškodovani tudi dve peči za žganje keramike.

Vseh oškodovancev v tolminski Iskri je skupno okoli sto. Po prvih ocenah bo potrebno porušiti osem stanovanjskih hiš Iskrinih delavcev iz AET, petinštirideset pa jih je huje poškodovanih. Pomoč prizadetim po potresu v Posočju je, kot je znano, organizirana na republiški in občinski ravni, kljub temu pa so se tudi delovni organizaciji Avtoelektrika odločili za številne akcije. Tako bodo zbrali večjo denarno pomoč, med drugim pa so se odločili tudi za delovne sobote, izkupiček pa bodo spet namenili svojim delavcem.

V Posočju — vse od Nove Gorice pa tja do Vršiča je te dni opaziti številna gradbišča. Pod strokovnim vodstvom ekip gradbenih podjetij ljudje popravljajo poškodovana stanovanjska poslopja, marsikje so že začele rasti montažne hiše, spet druge se mora hudo poškodovana hiša umakniti novi stavbi, ki bo zrasla čez leto ali dve. Sedanjo lepo vreme sili ljudi k pridnemu popraviljanju domov, najpomembnejše pa je to, da je obnova prizadetega Posočja pregnala strah.

L. D.

litičnih organizacij, ki so skupaj z vodstvom DO pomagale, da smo v predvidenem roku izvedli vse potrebno.

Zavedamo se, da je ureditev statusnega vprašanja naše DO samo eden od problemov in da zato naša aktivnost in naša zavzetost ne more biti končna. Naši cilji, ki smo jih zapisali v naše delovne programe so torej realizirani v tej točki, ostanejo pa pred nami še drugi delovni cilji, ki jih moramo z enako zavzetostjo reševati. To velja predvsem na področju razširitve naše dejavnosti in izboljšanje kvalitete opravljenih storitev, ki jih izvršujemo za naše naročnike, za TOZD ISKRA.

M. S.

TOZD ELEKTROMOTOJI, ŽELEZNIKI

Za izobraževanje delavcev

Iskra v Železnikih je že leta nazaj skrbela za izobraževanje svojih kadrov in za pridobivanje novih. Ze zemljepisna lega zahteva veliko skrb, saj v ozko odročno dolino skoro ni mogoče dobiti strokovnjakov od drugod. Tako je večino svojih sedanjih strokovnih delavcev štipendirala že deset in petnajst let nazaj.

Ker pa dotok iz rednih šol ni zadovoljeval potrebam ob rasti tovarne, so skrbeli tudi za izobraževanje ob delu. Sami in s sosednjimi tovarnami so organizirali poklicno šolo kovinarske stroke in delovodsko šolo, čeprav le za eno generacijo.

Ker pa je mlad strokovnjak pač mlad, si šele ustvarja eksistenco in tako zaradi ženitev in selitev večkrat odhajajo sodelavci drugam in vedno je treba novega priliva. Pri 740 zaposlenih ob delu študira 30 delavcev — 2 na visoki šoli, 8 na višjih šolah, 19 na srednjih šolah in eden na poklicni šoli. Imajo pa tudi 58 rednih štipendistov in to: 10 na visokih šolah, enega na višji šoli, 21 na srednjih šolah in 26 na poklicnih šolah.

Za tak kolektiv je to vse bolj zahtevno delo. Za vse vrste izobraževanja dajejo poleg rednih dajatev tudi preko šest starih milijonov za štipendije in pomoč pri izrednem izobraževanju.

Velika pomoč pri izobraževalnem procesu je razumevanje ZP Iskra za pridobivanje kadrov, saj Šolski center v Kranju zagotavlja sprejem vseh učencev — bodočih kovinarjev in tudi Tehniška srednja šola v ŠCI je zaradi bližine v veliko pomoč.

Tako se večina učencev in dijakov lahko vsak dan vozi domov, kar znatno poceni šolanje. V veliko pomoč je tudi Služba izobraževanja — oziroma referat za štipendije, ki opravlja vse tehnično delo okrog štipendij, zbira dokumente in skrbi za prave smeri študija po posvetu s TOZD.

Janez Skok, ki nam je dal te podatke pravi, da v Elektromotorjih vseeno še vedno manjka zlasti elektroinženirjev in elektrotehnikov, pa upajo, da bodo z dotokom iz šol počasi zamašili vrzeli.

Skrbijo pa tudi za druge oblike izobraževanja. Tako tekoče spremljajo napredek na posameznih področjih tehnike in z dosegljivimi seminarji ažurirajo znanje strokovnjakov. Imajo tudi lastno tehnično knjižnico in naročenih precej strokovnih revij.

Za družbenopolitično izobraževanje so poslali več delegatov in funkcionarjev družbenopolitičnih organizacij na tečaje, da bi poglobili znanje s tega področja.

Dve leti so imeli, skupno z nekaterimi drugimi podjetji pogodbo z Ljubljanskim mestnim gledališčem in vsako leto po šest predstav. Tako so omogočili obisk gledališču tudi tistim, ki ne morejo v Ljubljano. Zanimanja je bilo tolikšno, da bi ob nekaterih gostovanjih lahko zasedli dve dvorani.

Janez Skok, ki vodi kadrovske službo in skrbi za izobraževanje meni, da so vložili v izobraževanje kolektiva že mnogo prizadevanj in sredstev, imajo pa še lepe načrte, a mi o njih ni hotel nič povedati. „Vse ob svojem času! Se bomo že pohvalili, če bo uspelo“, je zaključil. FY

Predsednik DS Marjan Može v Sežani je pobornik izčrpnega informiranja

Akcije za konstituiranje DO Iskra Invest Servis končane

Delovna organizacija ISKRA INVEST servis kot organizacija skupnega pomena je bila na registerskem sodišču v Ljubljani registrirana dne 5. 7. 76 kot enovita delovna organizacija v ustanavljanju. To pomeni, da je bilo potrebno kot določa to zakon o konstituiranju delovnih organizacij, opraviti ustrezne priprave za začetek dela DO, izdelati in sprejeti na ustreznih zborih delavcev statut in na osnovi tega izvoliti organe samoupravljanja.

Vsega tega dela smo se delavci ISKRA INVEST servisa lotili z vso vnemo kljub dopustniški sezoni. Že v fazi razprav o osnutku Zakona o združenem delu smo sprejeli sklep, da bomo nove samoupravne akte DO oblikovali na osnovi določil v tem osnutku. Zato smo se pri izdelavi statuta že oprli na nova določila, istočasno pa upoštevali tudi spoznanja, ki smo jih dobili pri delu v organizacijski obliki delovne skupnosti ISKRA Po-

slovne stavbe, ker smo vseskozi gradili svoj organizacijski sistem v obliki DO. Izdelali smo prvi in drugi osnutek in ga skozi razpravo v delovnih skupinah dopolnjevali tako, da je zbor delavcev čistopis statuta sprejel dne 3. 9. 76.

Na tem zboru je bil določen tudi datum volitev in kandidatne liste za neposredno voljene organe upravljanja DO. To je delavski svet, odbor samoupravne delavske kontrole in disciplinska komisija. Kandidatne liste so bile potrjene v delovnih skupinah. Volitve pa smo izvedli dne 16. septembra.

Torej s tem so bile zaključene vse akcije, ki so osnova za dokončno konstituiranje delovne organizacije. Vse materiale bomo te dni predložili registracijskemu sodišču v Ljubljani in s tem zaključili obdobje poslovanja delovne organizacije v ustanavljanju. Pri tem velja pohvaliti zavzetost vseh delavcev v DO in pa družbeno-

Volitve v neposredno voljene samoupravne organe so bile dobro organizirane.

ISKRA

Industrija za avtomatiko
TOZD Tovarna električnih aparatov
Ljubljana, Savska c. 3

Po 88. členu statuta TOZD

ponovno razpisuje

delavski svet TOZD prosta vodilna delovna mesta za:

1. VODJO SPLOŠNEGA SEKTORJA

Pogoj za zasedbo:
visoka ali višješolska izobrazba pravne smeri
in 5 let delovnih izkušenj v stroki
Osebni dohodek: okoli 8300 din

2. VODJO SEKTORJA MATERIALNE IN OPERATIVNE PRIPRAVE

Pogoj za zasedbo:
visoka ali višješolska izobrazba ekonomske ali organizacijske smeri in 5 let delovnih izkušenj v stroki ter aktivno znanje nemščine ali angleščine
Osebni dohodek: okoli 9.100 din

3. VODJO SEKTORJA TEHNIČNE KONTROLE KVALITETE

visokošolska izobrazba elektro ali strojne smeri in 5 let delovnih izkušenj v stroki ter aktivno znanje nemščine ali angleščine
Osebni dohodek: okoli 8.300 din

Poleg zgornjih pogojev morajo vsi kandidati izpolnjevati še naslednje:

- splošne pogoje, določene z zakonom
- družbenopolitične in moralnoetične lastnosti v skladu z družbenim dogovorom o temeljnih kadrovske politike ter pravilen odnos do samoupravljanja
- sposobnost vodenja, organiziranja in usklajevanja delovnega procesa in drugih aktivnosti v skladu s samoupravnimi splošnimi akti.
- Vloge z opisom doseganega strokovnega dela in družbenopolitične aktivnosti ter dokazilom o doseženi strokovni izobrazbi in nekaznovanju naj kandidati pošljejo v 15 dneh od dneva razpisa na zgornji naslov z oznako „za razpisno komisijo“.
- Nadrobnejša pojasnila o organiziranosti temeljne organizacije in vsebine dela so na razpolago v kadrovski službi.
- O izidu bodo kandidate obvestili najkasneje v 15 dneh po sprejemu sklepa o izbiri kandidata.

Nova hala za dvajsetletnico!

„Navzven je tovarna prav tako tiha, kot je tiha dolina, toda v notranjosti je vse živo...!“, je dejal v uvodnem nagovoru ob otvoritvi nove proizvodne hale v Lipnici direktor TOZD Mehanizmi ing. Damijan Hafner. Ob tem smo nehoti pomislili, da je prav tak, kot je dejal za tovarno, tudi direktor sam: na videz umirjen, pa vendar ves živ in poln moči – vse zato, da bi bil jutrišnji dan vsakogar v Lipniški Iskri še bogatejši in lepši. Tudi med pogovorom se nehoti nismo mogli znebiti občutka, da je tudi on sam del tovarne: karkoli je povedal, o čemerkoli je pogovor stekel, povsod je bila vedno na prvem mestu tovarna, nova hala, pa spet pridni ljudje, „kakrašnih je malo“. Tako smo, ko se je pogovor iztekel, kar lahko razumeli, kako vesel je bil novega objekta tudi on sam – saj je delal v tej tovarni že vse: od del za strojem, prek razvojnega dela, pa do vodenja TOZD, ki je prav ta dan slavila, kot je slavil on sam...

Prosimo, če bi na kratko opisali razvojno pot vaše TOZD Mehanizmi.

Nekdanji obrat tovarne Plamen iz Kroke v Lipnici – TULIP – se je 6. 8. 1956 sporazumno s tovarno Plamen priključil k Iskri. V tem obratu smo se specializirali na izdelavo umih mehanizmov, za katere smo bili prepricani, da bodo tudi v dobi razvoja elektronek še vedno nujno potrebni, prav tako kot pred 100 in več leti v Lipnici izdelovane stolpne ure. Oživljena stoletna tradicija se je izkazala ob vsestranski podpori Iskre, ter pridnosti in prizadevnosti kolektiva, za zelo uspešno, saj smo v dvajsetih letih uspeli povečati proizvodnjo kar za 28-krat, hkrati pa s tem zagotovili kruh kar desetkrat več delavcem naše doline. Danes nas je v tovarni tristo. Za poseben uspeh pa si štejemo, da smo uspeli zgraditi novo proizvodno halo, pri kateri smo samo pred otvoritvijo naredili preko tisoč prostovoljnih ur.

Kako ste zašli v tovarno in kako ste se prebili do vodilnega mesta direktorja TOZD Mehanizmi? Kako se sami spominjate začetkov?

Takrat sem bil star 24 let. Bil sem tehnik in imel sem nekaj prakse, ki sem si jo pridobil v Avstriji. Tu, v Lipnici, smo začeli praktično iz nič – imeli nismo ne kadrov, pa tudi ničesar drugega ne. Le mnogo dobre volje! Tako smo začeli graditi: kamen za kamnom – delali smo zagrizeno, dan za dnevno, poznali nismo ne nedejše ne noči. Delali smo prav trmasto in ko smo se malo spustili smo se dobili, zapeli, pa spet delali; vse s takim občutkom, kot da je tovarna naša. Če večina delovnega kolektiva ne bi delala tako zagrizeno in vztrajno, ne bi nikoli dosegla današnjih rezultatov. Morali smo formirati vse službe, se vsega naučiti, začeti izvažati, priti pri teh ljudeh na 1,5 milijona dolarjev izvoza – in to v toliko držav in tako zahtevnim kupcem, ki so vsi člani ITT – za izvoz smo morali dobiti dovoljenje iz Pariza; tam so našo kvaliteto priznali kot primerno za uporabo. Tudi za doseg take kvalitete proizvodnje smo se morali boriti in mislim, da smo potrebovali res precejšnjo mero entuziazma ali mogoče že kar trme, saj sicer tega res ne bi zmogli. Sicer pa so bili včasih res trenutki, ko bi bil skoraj obupal...

Kako pa je bilo z začetki samoupravljanja? Ali ste tedaj predvidevali tak velikanski razmah samoupravljanja?

Petnajst let je že tega, kar smo se sestali in sem samoupravljalcem dejal: ni pomembno imeti goro sporazumov. Pomembno je, da imamo delovno zavest. Če bomo odločali kot dobri gospodarji, kot da odločamo za svoje, potem bomo tudi dobri samoupravljalci. Tudi delo, dobro delo, je vrednota, in če bomo dobro delali, nas bo delo dvignilo! In, če bomo delali vsi, se bomo uveljavili!

Imeli smo namreč takle položaj: Lipnica je začela pet let pred Otočami. Stališče podjetja je bilo nekdanje tako, kot stališče očeta, ki ima dva sina: za enega je določil, da bo župnik, za drugega pa, da bo kovač. Pri tem pa sploh ni pomislil ne na njune želje ne na sposobnosti. No, tako je bilo določeno tudi za Lipnico: Lipnica je za 90 do 100 ljudi! Imel sem nalogo delati proizvodni plan za tako število ljudi. Potem, ko smo proizvodnjo v taki velikosti speljali, je bilo rečeno, naj v taki velikosti tudi ostane. Polnih pet let smo se potem borili, da bi tako mnenje spremenili. Razrasli smo se, vse je bilo prenatrpano, z izvozom smo dokazali, da smo vredni večjega prostora. Šele potem so se stvari počasi začele spreminjati na bolje.

Ing. Damijan Hafner – direktor TOZD Mehanizmi v Lipnici.

Povedati hočem to, da smo morali desetkrat z delom dokazati, da novo proizvodno halo res zaslužimo, šele potem smo jo začeli graditi, medtem, ko nemalokrat vidimo primere, ko takih problemov nimajo, čeprav z delom ne opravičujejo boljših razmer. Mi smo se pa vendarle za vsak zadnji kamen borili...

Ali menite, da je v tej zagrizeni borbi za obstanek in napredek tudi ključ do stalne hitre rasti produktivnosti pri vas v času, ko vemo, da le-ta stagnira, oz. ponekod celo upada?

Pri nas produktivnost res zelo rapidno raste. Skoraj tridesetkrat smo povečali proizvodnjo in to le z desetkrat večjo delovno silo. Včasih smo v enem letu kar 200% povečali proizvodnjo. Mi smo dejansko začeli praktičirati samoupravljanje že pred 15 leti. Vsi smo poprijeli, kjerkoli je bilo treba, pa naj je šlo za spajkanje, navijanje, adjustiranje ali karkoli drugega. Nihče ni spraševal, kdo bo vse to plačal. Delali smo ponoči, nemalokrat tudi za kosilo ni bilo časa – skratka, naš primer je gotovo vreden posnemanja. Naši delavci so se res potrudili, izurili so se, dosegli natančnost do 14 mikronov... Včasih mislim, če bi sedaj naenkrat zamenjali delavce, sem prepričan, da v petih letih ne bi prišli na tako visoko kvaliteto. V novi proizvodni hali bomo to natančnost oplemenitili še z elektronikom. V ta namen imamo že načrte in bomo nekaj teh natančnih del, ki jih elektronika nosi s seboj, opravljali v novi hali. Tako v perspektivi računamo, da bomo dosegli za 2 milijardi proizvodnje.

Z novo halo pa računamo, da bomo v Lipnico dobili še razvojni oddelek, saj menimo, da je le ta potreben tam, kjer se proizvaja izdelek. Tako kot ne more oficir sedeti v gostilni, dokler se vojska bije, tako tudi razvojniki ne more biti drugod kot proizvodnja.

Doslej ste govorili predvsem o „nas“. Manj ste spregovorili o sebi. Kaj pri vašem delu, menite, je bilo

tisto pomembno, kar vas je gnalo, da ste pripeljali podjetje do takega vzpona?

Gotovo bi moral reči, da na nekaterih področjih nisem povsem normalen, saj zame ni nikoli nobena stvar dovolj hitro, dovolj dobro in v dovolj velikem obsegu narejena. Zlepa nisem zadovoljen. Ko smo po planu morali na primer za eno leto povečati proizvodnjo števecv pogovorov od 2000 na dan na 7000, so vsi sodelavci menili, da to ne bo mogoče. Toda, po pogovoru z njimi, sem se pogovarjal še sam s seboj. Preštudiral sem vsako operacijo, premislil vse možne kombinacije tudi z obrtniki v občini in v mesecu dni je proizvodnja 7000 števecv na dan stekla. Pri tem smo uspeli, ker sem tudi sam do potankosti poznal vse delovne operacije v proizvodnji, saj sem prvi tekoči trak v tovarni skonstruiral sam in za to delo dobil celo nagrado in priznanje. Seveda pa pri vsem ne bi uspel, če ne bi imel nedejše podpore kolektiva. In to tako pridnega delovnega kolektiva, kot je naš! Vsak rad poprime za delo, tudi sam delam vedno več kot le osem ur dnevno. V odnosu do vseh pa vedno skušam biti pošten in vedno skušam upoštevati predloge. Tako delavec čuti, da je v resnici samoupravljalca in zato dela včasih tudi pod zelo neugodnimi pogoji.

Kaj menite, kakšne lastnosti mora imeti dober vodja?

Predvsem pošten odnos do delavcev, biti mora objektivni, znati mora to, kar pričakuje, da bodo znali njegovi podrejeni. Tisti, ki sam ne zna delati, je samo papirnati šef! Seveda pa mora sam več delati, kot drugi.

Vaša nadaljnja perspektiva?

Sestaviti moramo nove programe, naše izdelke moramo oplemeniti z elektronikom. Izdelati nameravamo industrijske urne naprave, za katere je tržišče zelo široko, poleg tega pa mislimo poseči v program toplotno regulacijske tehnike, saj teh naprav – od sobnih termostatov dalje – v Jugoslaviji ne proizvajamo. Za to proizvodnjo pa je predvsem potrebno znanje: tehnologijo imamo, dodali ji bomo še elektroniko in potem bo v tej proizvodnji kruha za vso lipniško dolino. Pogoji za vse to pa je, da bodo ljudje še naprej tako delavni in prizadevni.

Kolikšen odstotek žensk dela v vašem obratu? Kako na delo vaše TOZD vplivajo takoimenovani ženski problemi – porodniški dopusti, otroško varstvo, zdravstvo, itd?

Naredili smo točne izračune – izgub iz tega naslova imamo okoli 22%. S tem pa seveda že vnaprej računamo. Sicer pa se bo stanje počasi izboljšalo, saj je že sedaj ponekod otroško varstvo prav dobro urejeno, drugod pa se bo sčasoma tudi izboljšalo.

Kakšen pa je vaš odnos do vaše delovne organizacije Elektromehanika iz Kranja? Kako sodelujete s svojo delovno organizacijo?

Z DO Elektromehanika iz Kranja zelo dobro sodelujemo, borimo se samo, da bi še bolj razmejili dohodkovne odnose,“ je še dodal zgovorni besednik in še bi pogovor tekkel, toda, čakala ga je še vrsta obveznosti in direktor Hafner ne bi bil on, če jih ne bi kar najhitreje poskušal opraviti; mimogrede je celo dodal: „Mene ni treba priganjati, pravijo, da bi me bilo treba z obema rokama zadrževati...!“

Mara Ovsenik

Direktor TOZD Mehanizmi Damijan Hafner med slavnostnim govorom.

20-LETNICA TOZD MEHANIZMI

Otvoritev novega proizvodnega objekta

Z letošnjimi jubileji Iskre sovпада tudi 20-letnica obstoja tovarne mehanizmov v Lipnici. Iz nekdanje majhne delavnice cerkvenih stolpnih ur izpred 100 let se je razvil obrat „Plamena“ iz Kroke. L. 1949 ustanovljeni oddelek se je imenoval „Tulip“.

V l. 1956 se je ta, komaj 30-članski kolektiv – sporazumno z matično tovarno – odločil za priključitev k Iskri.

Slavnostni govornik, direktor TOZD Mehanizmi Damijan Hafner, ing. str., je poudaril pretekle napore in pomene prehojene poti tako za tovarno kot za Iskra – Elektromehaniko in občino Radovljica. V imenu glavnega direktorja DO je navzoče pozdravil Alojz Grčar, v imenu SO in DPO Radovljica pa sekretar ObK ZKS Radovljica Jož Bohinc. Kolektivu je izročil posebn

Jubilanti dela so prejeli priznanja.

Začela se je proizvodnja umih mehanizmov v prvem Iskrinem dislociranem obratu in to na principu popolne specializacije.

Razvoj teh 20 let je bil za omenjeni kolektiv zelo in vsestransko dinamičen – od starih proizvodnih prostorov in strojnega parka so postopoma prehajali na nove, uvedli proizvodnjo števecv pogovorov, vrednost proizvodnje pa se je povečala kar 28-krat. Pri tem pa je število ljudi naraslo le na 300. V sorazmerno kratkem času so dosegli visoko kvaliteto svojih izdelkov in se uvrstili tudi med uspešne izvoznike. Njihovi izdelki gredo o dobro v prodajo tako v Brazilijo kot v Puerto Rico, Mehiko, Francijo, Italijo in drugam. Vrednost izvoza je lani znašala 1,5 mio dolarjev.

Tako so na slovesnosti ob 20-letnici Mehanizmov ponosno zavihrale Iskrine zastave nad novo proizvodno dvorano v Lipnici. 1350 kv. m. prepotrebne dodatnega proizvodnega prostora bo omogočilo članom kolektiva bolj sproščeno in varnejše delo. Trak ob vltodu v novi proizvodni objekt je prerezala delavka Danica Arh, ljubka dekleta v gorenskih narodnih nošah pa so pospremila ugledne goste na ogled tovarne. V rekordnem času petih mesecev sta jo zgradila SGP „Projekt“ iz Kranja in „Trim“ iz Trebnjega.

Slavnostno zborovanje se je pričelo s pesmijo „Delavski pozdrav“ v izvedbi pevskega zbora „Staneta Žagarja“ iz Kroke, nakar je predsednik delavskega sveta TOZD pozdravil navzoče.

JUBILANTI 20-LETNEGA DELA:

Peternel Franc
Debelak Janez
Dornik Franc
Varl Ivan
Porenta Dragica
Arh Tine
Arh Danica
Kozjek Leopold
Finžgar Anica
Goričnik Helena
Smrekar Marija
Mihelič Ivan

priznanje SO za dosežene uspehe. Na zborovanju so nato podelili odlikovanja najzaslužnejšim članom kolektiva, jubilentom 20-letnega dela pa posebna priznanja. Poslali so tudi posebno predsedniku republike tov. Titu z željami za njegovo okrevanje in obsodbo oživljanja nacizma v zamejstvu.

Prireditev je uspešno dopolnil pester kulturi spored z že omenjenimi moškimi pevskim zborom, recitatorji osnovne šole „Staneta Žagarja“ Lipnici ter člani kulturne komisije OO ZSMS Mehanizmi.

Slavnost se je zaključila z družabnim srečanjem med člani kolektiva in gosti.

Viktorija Budkovič – Ray

Delavka Danica Arh reže trak ob vltodu v novo proizvodno dvorano.

Govor Alojza Grčarja, zastopnika glavnega direktorja

Ob vsakem jubileju pregledamo prehojeno pot in kar je še važnejše, potegnemo si črto za bodočnost. Pri tem si vedno znova zastavimo vprašanje: zakaj delamo in zakaj naša težnja po napredku ne pozna meja.

Tovarna urnih mehanizmov v Lipnici je bil prvi dislocirani obrat v Iskri. Takoj v začetku je dobil posebno nalogo. V Lipnici naj bi delo ne bilo samo sebi namen. Delo v Lipnici naj vodi k višji ravni vseh zaposlenih, razvoju okolja v katerem živimo, posebno pa razvoju Iskre. Lipnica je postala poskusna tovarna Iskre.

Tedanja Iskra je doživljala revolucionarno obdobje. Dozorela je za svoje velike naloge. V Lipnici naj bi se uvajala nova tehnologija in realizirale

novе ideje. Iskra si je obrat v Lipnici postavila za svoj vzgled. Bolj kot posamezni novi postopki pa je obrat v Lipnici deloval na ostalo Iskro kot spodbuda za napredek. Iskra je zaživela novo življenje. Podala se je v svet, ki ji je dal nove možnosti za razvoj.

Posebna korist vsega delovanja je pa seveda ostala v Lipnici. Novi prijemi so vodili k hitri rasti obrata, večanju storilnosti, posebno pa hitremu dvigu kakovosti. V nekaj letih je prej mali obrat zaslovel kot pretežni izvoznik, ki je s svojo kakovostjo zadovoljil najbolj zahtevne kupce.

To kar je danes Iskra, ni od danes. Sedanjost je bila ustvarjena v preteklosti. Če hočemo imeti bodočnost, moramo zanjo delati danes.

Kljub temu pa Iskra je in tudi danes ogromno prispeva za naš skupni slovenski in jugoslovanski razvoj. Tudi pomoč pri razvoju kraja ni bila ravno majhna, saj smo sodelovali pri gradnji pretvornika, vlečnic, krajevne ceste, vodovoda ter nudili občasne denarne podpore vsem društvom naše doline itd.

Ob tem jubileju pa se moram zahvaliti vsem delavcem za pridno in vestno izvrševanje svojih nalog, družbenopolitičnim organizacijam za dobro sodelovanje, predstavnikom občine Radovljica pa za razumevanje naših težav. Posebno pa moram izreči pohvalo tovarišem iz matične tovarne Iskre, ki so plodno in tovariško sodelovali z nami — in to od pokojnega Borisa Kryštufka, tov. Hrasta, Železnika, Grčarja, Hujsa, Miheva, Cvara, Faturja in vseh tistih, ki so nam nesebično pomagali pri našem hitrem razvoju. Za hiter prodor naših izdelkov v izvozu pa se moramo zahvaliti tudi tov. Valenčiču.

Poudariti moram, da je pred nami še mnogo nerešenih problemov in trdega dela. Predvsem mislim na čimprejšnjo dograditev tovarne, ureditev

Dosedanji tesni proizvodni prostori v Lipnici so nujno terjali razširitev. Dograjen je bil nov proizvodni objekt (v ospredju).

družbene prehrane, razširitev proizvodnega programa, formiranje še nekaterih nujnih služb, ureditev sistema dohodkovnih odnosov itd.

Ne smemo se zadovoljiti z uspehi v preteklosti — iz njih črpajmo le moči za ustvarjalni zagon jutrišnjega dne.

Samo požrtvovalno, z znanjem obogateno delo celotnega kolektiva bo kos zahtevnim bodočim nalogam in garancija, da bomo s ponosom nosili značko ISKRE, ki smo si jo pripeli pred 20 leti.

Med slavnostnim zasedanjem delavskega sveta TOZD Mehanizmi.

Govor direktorja TOZD Damijana Hafnerja

Mirno in spokojno leži lipniška dolina pod obronki Jelovice s svojimi edinstvenimi vasicami, kakor bi bile tudi te utrujene od pol tisočletja dolge in težke poti železarstva in kovarstva.

To pa je samo bežen zunanji videz, kajti nova naselja, tovarne, ceste, zimsko-športne vlečnice, plavalni bazeni, samopostrežne trgovine, šola, boljši delovni pogoji, socialistični družbeni odnosi itd. so zgovern dokaz, da so ljudje naredili korak, za katerega bi rabili pod nekdanjimi pogoji morda 200 let. Mi smo rabili za to samo 30 let nove socialistične Jugoslavije in prav je tako, saj je za našo svobodo žrtvovalo preveč krajanov te doline svoja življenja.

Pred več kot 100 leti so prav na tem mestu izdelovali stolpne cerkvene ure, kar nam pove, da so ljudje že takrat gojili željo, preiti od težkega na lažje, a umsko bolj zahtevno delo.

Od takrat do danes je bilo seveda še izkovanih na milijone žebelj, tistih nekaj mojstrov urarjev pa je že zdavnaj pomrlo.

A naključje je hotelo, da se je 6. 8. 1956. leta takratni kolektiv v Lipnici odločil sporazumno s tovarno PLAMEN v Kropi, kateri je takrat pripadal, da se pripoji k ISKRI. Leta 1949 je bil namreč tu ustanovljen oddelek Plamenove tovarne imenovan TULIP.

Po 100 letih je ponovno zaživela ideja o postavitvi proizvodnje urnih mehanizmov v širšem smislu, ki bodo tudi v dobi elektronike nujno potrebni.

Ob vsestranski podpori ISKRE, pridnosti in prizadevnosti kolektiva v Lipnici, se je v 20 letih povečala proizvodnja od 30 milijonov S din na

8,5 milijarde (ali za 28-krat). Pri tem pa smo število ljudi povečali od 30 na 300 ali samo 10-krat.

Mislim, da ni več potrebna nobena razlaga. Optimizem in delovna vnema sta dala izjemne rezultate na katere smo člani kolektiva lahko upravičeno ponosni.

Uvedba nove tehnologije, novi materiali, izučitev delavcev za natančna dela, ustanovitev vseh oddelkov, ki danes tvorijo samostojno delujočo proizvodni organizem, t. j. tovarno — predstavlja veliko dela, vložene napore in žrtve lahko pravilno vrednoti le tisti, ki je aktivno sodeloval v tej borbi, ali pa tisti, ki je sam prehodil tako razvojno pot.

Tudi v izvozu je tovarna mehanizmov z 1,5 milj. dolarjev letno dokazala, da v svetovnem merilu nekaj predstavlja, saj se preko 2 milijona števec pogovorov vrti praktično v vseh deželah Zahoda.

Nova tovarna, 12 tovarniških stanovanj, lastno zemljišče za gradnjo 7 delavskih stanovanj, 6 ing., 27 tehnikov, 63 VK in KV delavcev — ali ni prav to tisto največje priznanje za napore v 20 letih ne samo zaposlenim, ampak tudi matični Iskri, ki se je za ta korak pred 20 leti odločila?

Navzven je tovarna prav tako tiha kot dolina, morda preveč, a v notranjosti je vse živo. Naš pogled je uprt v jutrišnji dan, ki bo v tovarno prinesel še širši program, oplemeniten z elektronikom.

Iskra danes zaposluje v radovljiški občini preko 850 delavcev (Mehanizmi Lipnica, Instrumenti Otoče), kar je zelo pomemben prispevek za celotno dolino.

Pri tako hitri rasti pa seveda nismo mogli v zadostni meri pomagati tudi družbenim organizacijam kraja, ker je bilo denarja še za lastne potrebe premalo.

ZABAVNA ELEKTRONIKA

Televizorji PANORAMA ALFA PLUS, PANORAMA BETA PLUS sicer niso povsem novi televizorji, razlikujejo pa se od isto imenovanih brez PLUS s tem, da omogočajo z OIRT adapterjem avtomatski sprejem programov iz vzhodnoevropskih držav. Prebivalci obrobni krajev z Madžarsko, Romunijo in Bolgarijo bodo tako nemoteno sprejemali tudi njihove televizijske programe.

Minirama

Televizor MINIRAMA II je zgrajen na enotnem tiskanem vezju v skladu z CCIR normami v popolnoma integrirani in tranzistorizirani tehniki. Sprejemnik je prenosni in lahko sprejema šest prednastavljenih programov VHF in UHF področja. MINIRAMA sestavlja naslednji polprevodniški elementi: 4 integrirana vezja, 21 tranzistorjev, 22 diod, 6 diod varicap in 2 zener diodi.

Napajanje televizorja je iz 220 voltnega omrežja ali prek 12 voltnega akumulatorja. Slikovna cev je 110°, implozijsko varna in ima zaslon 31 cm.

Panorama gama

Televizor PANORAMA GAMA je izdelan prav tako na enotnem tiskanem vezju v skladu z CCIR normami v popolnoma integrirani in tranzistorizirani tehniki, s senzorsko tastaturo in

OIRT adapterjem. Senzor omogoča popolnoma elektronsko izbiranje osmih programov in sicer z rahlim dotikom tipala na maski televizorja. Senzor nadomešča hkrati mehansko tastaturo ter povečuje zanesljivost delovanja.

Polprevodniški elementi obsegajo: 25 tranzistorjev, 6 integriranih vezij, 38 diod, 6 diod varicap in 2 zener diodi. Slikovna cev je 110°, implozijsko varna in ima zaslon 61 cm.

Iskrafon 1005 mono

To je električni gramofon, ki temelji na gramofonski šasiji GR-61. Sestoji iz ojačevalnika z integriranim vezjem ter zvočne omarice. Celotni ojačevalnik je na tiskanem vezju.

Izhodna moč ojačevalnika je 3 Wate pri 1 % nelinearnem popačenju. Frekvenčno območje ojačevalnika: 40 do 20.000 Hz.

Iskrafon 2008 stereo

Električni gramofon zgrajen na isti gramofonski šasiji GR-61. Sestoji iz integriranega ojačevalnika ter dveh zvočnih omaric. Integriran ojačevalnik je na tiskanem vezju. Aktivna tonska regulacija je ločena posebej za visoke in posebej za nizke tone.

Gramofon ima priključek za snemanje prek magnetofona. Vsaka omarica ima 12 Wattni širokopasovni zvočnik, kombiniran z visokotonskim zvočnikom ter bipolarnim elektrolitom.

ISKRA ELEKTROMECHANIKA KRANJ

Odnos do inovatorjev

Odgovor Marjanu Kregarju v zvezi z vprašanjem v oddaji na ljubljanski TV dne 23. 9. 1976.

Na javni TV oddaji o inovacijah je Marjan Kregar, vodja foto obdelave v tovarni ATC, postavil vprašanje, katero pa je izzvenelo tako, kot da on kot avtor osmih predlogov, ki pomenijo Iskri veliko gospodarsko korist, zaradi nerazumevanja strokovnih delavcev Iskre, ki ne znajo oceniti njegovih predlogov, in počasnosti organov, ki obravnavajo postopek, ni dobil nobene nagrade.

Taka informacija, ki je bila pozneje v oddaji večkrat uporabljena kot primerjava, je prikazala napačen odnos do procesa inovacij v Iskri Elektromehaniki, kar pa glede na dejansko stanje ni točno.

Problem, ki ga navaja Marjan Kregar, je v tem, da je dne 21. 2. 1975 podal osem predlogov v zvezi z izboljšavami pri obdelavi v oddelku, katerega on vodi. Komisija za izboljšave in koristne predloge je po zbiranju dokazov in izračunih (predlogi so bili zelo pomanjkljivo opisani) posredovala dne 22. 12. 1975 predlog delavskemu svetu ATC, da se Marjanu Kregarju za tri predloge izplača znesek 10.000 din, za ostalih pet predlogov pa po 200 din (skupno 1.000 din) kot nagrada, ki jo dobi vsak predlagatelj kot stimulacijo, ne glede, ali se njegov predlog uporabi ali ne.

Delavski svet ATC je o predlogih razpravljal dne 2. 2. 1976 in delno osvojil predlog komisije ter odobril nagrado v višini 6.500 din, v preostalem pa je predlog zavrnil.

Dne 17. 2. 1976 se je Marjan Kregar pritožil na delavski svet, ki je pritožbo obravnaval dne 6. 4. 1976 in imenoval člana arbitraže.

Arbitraža je od Marjana Kregarja zahtevala, da poda zahtevek glede višine nagrade. Zahtevek za odškodnino v višini 100.000 din je podal Marjan Kregar dne 5. 7. 1976. Ker se zahtevek bistveno razlikuje od doslej priznane pa tudi od s strani komisije predlagane nagrade, zbira arbitraža podatke in stališča, kar pa zaradi letnih dopustov teče počasi in do časa oddaje predlog še ni bil pripravljen.

Iz navedenega je razvidno, da odnos do inovatorjev ni nesprejemljiv. V kolikor bi Marjan Kregar svoj zahtevek dokončno definiral prej, bi bil predlog zanesljivo rešen pred letnimi dopusti, seveda pa je vprašanje, če bi bil Marjan Kregar z rešitvijo zadovoljen. Na delavskem svetu ATC smo bili namreč mnenja, da mora vsak vodja doprinesati k boljšemu in cenejšemu delu in da se nagrada zasluži samo v primeru, če so prispevki izjemni in nadpovprečni.

Predsednik DS ATC:
Janez Gros

Montaža v TOZD Mehanizmi.

Spomnimo se Louisa Adamiča

Gotovo bi bilo preveč, če bi se kot industrijsko glasilo ustavljali ob slehernem pisateljskem jubileju, še posebej, kadar gre za avtorje, ki so s svojim leporečjem ostajali le v svojem ozkem krogu. Toda so tudi umetniki, ki so s svojo umetniško besedo izpovedovali široko narodnostno in socialno problematiko in, ki so s svojim delom še danes prisotni v delu in boju vsakega izmed nas.

Tak je bil vsekakor tudi Louis Adamič, veliki ameriški pisatelj slovenskega rodu, rodoljub in naprednjak, človek, ki je svoje zaupanje v demokratski socializem nove Jugoslavije plačal celo s svojim življenjem. Louis Adamič, ki se je rodil 21. marca 1898 kmečkim staršem na Blatu pri Grosupljem na Dolenjskem, je bil, potem ko se je s 14 leti napotil čez lužo v Ameriko in se v ZDA po najtežjih preizkušnjah in vsakovrstnih zaposlitvah prebil do položaja uglednega publicista, zagonetno ubit 4. septembra 1951.

Od njegove tragične smrti je torej minilo 25 let in poseben častni odbor pri RK SZDL skupno z domačimi občinskimi organizatorji je pripravil osrednjo slovensko proslavo v Adamičev spomin, ki je bila v soboto, 25. septembra, v novi šoli Louisa Adamiča v Grosupljem. Proslave se je udeležilo tudi precej ljudi iz naših delovnih kolektivov.

Adamič je bil eden izmed tistih slovenskih izseljencev v Ameriki, ki je postal sicer povsem Američan, ki pa je hkrati ostal tudi trden in zvest slovenski rodoljub, ki je podpiral boj jugoslovanskih narodov med vojno in se z največjo zavzetostjo zanimal za razvoj nove socialistične ureditve pri nas po vojni. S svojimi zvezami pri najvišjih ameriških predstavnikih, konkretno pri predsednikih Rooseveltu in

Trumanu, je podprl stvar partizan-skega boja in povojnega priznanja nove jugoslovanske republike. Bil je tudi pri predsedniku Titu in se v času kominforma odločno postavil na stran Jugoslavije, kar je tudi pogumno izprijal v svojem zadnjem delu Orel in korenine.

Louis Adamič je ves čas ohranjal slovensko srce, toda zaradi tega, da bi se laže vključil v svetovne tokove in, da bi ga razumelo čim več ljudi v njegovi novi domovini, je pisal svoja literarna dela v angleščini. Po raznih člankih in prispevkih v ameriških časopisih in revijah je kot prvo knjigo objavil delo Dimanit, zatem pa avtobiografski roman Smeh v džungli.

Ko je prejel Guggenheimovo literarno nagrado, je s tem denarjem odpotoval v Evropo. Z obiska v domovini se je porodila knjiga Vrnitev v rodni kraj, v kateri je razkrinkal ne-socialne razmere v predvojni Jugoslaviji in Aleksandrovo diktaturo.

Sledile so knjige Zibelka življenja, Vnuki, Hiša v Antigui, Moja Amerika, Iz mnogih dežel, Narod narodov, Pot na dve strani, Moja rodna gruda. Kako vam je ime in Večerja v Beli hiši. Ob sedanjih 200-letnici Amerike dobiva svojo še posebno vrednost delo Narod narodov, v katerem je Adamič kot prvi glasno opozoril na večnarodnostni značaj ZDA in osvetlil delež, ki so ga pri ameriški graditvi prispevali prav priseljenci, med drugim tudi Slovenci in ostali Jugoslavlani. Celostranska fotografija ki je izšla leta 1944, prikazuje krepkega „ameriškega“ Jugoslavana, kovinarja iz Garggja v državi Indiana. Ob koncu svojega poglavja o ameriških Jugoslavanih je Adamič poudaril njihovo progresivnost. „Po tej vojni se mora roditi nov svet“, je citiral Nikolo Teslo, „svet, v katerem ne bo več izkorišča-

nja šibkih s strani močnih, ne dobrega s strani slabega.“ A koliko takih zapisov o izkoriščanju delavcev v Ameriki in njihovem domotožju je objavil tudi drugod, naprimer v knjižici Kriza v Ameriki, ki je izšla leta 1932 v slovenskem prevodu v Ljubljani.

Louis Adamič je s svojim vplivnim pisateljskim slovesom svetu odkrival resnico o slovenskih priseljencih in o novi Jugoslaviji. Zato je tudi prav, da se ob 25-letnici njegove smrti vzporedno z njegovim literarnim delom spominjamo tudi njegovega pomembnega družbenega in političnega dela. V tem smislu bodo tudi dosedanji zasilni muzej in Adamičevemu domu Praproče razširili in dopolnili in s tem položili temelj bodočemu slovenskemu izseljeniškem centru.

Spominjali pa se ga bomo v teh dneh tudi mi, člani delovnih kolektivov Iskre, saj celo pri vsakdanjem delu v proizvodnji skušamo slediti podobnemu vodilu kot je bilo Adamičevo vodilo pri pisanju: da smo Slovenci, da pa se hočemo enakovredno vključiti v sodobne tokove sveta.

mak

INDUSTRIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE, ELEKTRONIKO IN ELEKTROMECHANIKO

Še naprej krepiti požarno varnost!

Požari so lani v naši državi povzročili za več kot milijardo in sto milijonov dinarjev neposredne škode. Posredna požarna škoda pa je ocenjena na približno pet milijard dinarjev. Pri tem je več kot 100 oseb izgubilo življenje, okrog 500 ljudi je bilo poškodovanih.

Analiza posameznih požarov s hudimi posledicami je pri večini pokazala, da so nastali, ker niso bili upoštevani niti osnovni predpisi za varnost pred požarom. Najpogostejši vzroki

POŽARNA VARNOST JE POMEMBEN DEL DRUŽBENE SAMOZAŠČITE

Pri uresničevanju družbene samozščite kot celote v naši delovni organizaciji doslej še nismo zabeležili posebnih uspehov. O tem, zakaj je pri nas tako, morda kdaj drugič. Ker tudi požarna varnost spada k družbeni samozščiti, menim, da se moramo ob tednu požarne varnosti, od 26. septembra do 2. oktobra, spomniti tudi naših gasilcev.

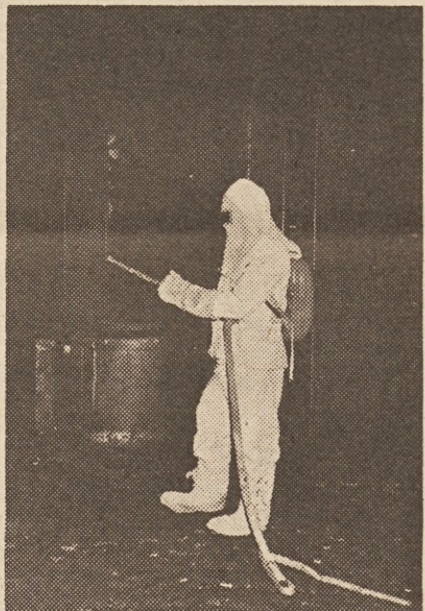
Vse je pripravljeno! Gašenje se lahko prične.

požarov v naših delovnih organizacijah so: neprevidnost, malomarnost, nepazljivost, površnost in tudi neznanje. Vse našete vzroke bi lahko odpravili brez večjih finančnih sredstev.

Varstvo pred požarom predstavlja dejavnost posebnega družbenega pomena. Po novem zakonu o varstvu pred požarom prehaja celotna dejavnost in skrb za urejanje tega varstva na delovne ljudi in občane. Vse organizacije združenega dela morajo do 1. marca 1977 sprejeti pravilnik o varstvu pred požarom. Z njim bodo določeni ukrepi, ki jih zahtevajo pogoji dela, način poučevanja delavcev in organizacija varstva pred požarom. V naši DO tega pravilnika še nismo sprejeli.

V akciji: z vodo lahko le hladijo stene livarne z zunanje strani.

Gasilec v zaščitni azbestni obleki pri gašenju požara v livarni. Kot sredstvo za gašenje lahko uporabi samo prah. Livarna ima prevozni aparat, ki vsebuje 50 kg gasilnega prahu.

Kot smo omenili že v zadnji številki so člani Industrijskega gasilskega društva Iskre – Elektromehanike ob tem tednu pripravili nekaj vaj. Od teh je bila še najbolj zanimiva nočna vaja, na kateri so prikazali gašenje požara v livarni. Vajo sta ocenila predstavnik občinske gasilske zveze Kranj. V primeru požara v livarni voda sploh ne pride v poštev. Zato so prikazali gašenje s prevoznim aparatom na prah (50 kg), s katerim je opremljena livarna. Stene pa so od zunaj hladili z vodo.

Gasilci so se na ocenjevalni vaji dobro odrezali. Čeravno so se pojavile nekatere napake med vajo, smo prepričani, da bodo z rednimi vajami in bolj organiziranim usposabljanjem članov IGD tudi te odpravili.

POTREBNO BO POMLADITI GASILSKE VRSTE.

O delovanju našega industrijskega gasilskega društva v našem glasilu ne pišemo veliko. Zakaj? Sami gasilci so mi v razgovoru povedali, da so že večkrat poskušali vključiti v svoje vrste tudi mlade člane našega kolektiva, pa vedno brez uspeha. Tako je vsem jasno, da je zaradi kadrovske strukture tudi sama aktivnost vse bolj slabša.

Ponovno vabimo vse mlade Iskraše, ki jih zanima ta humana dejavnost, naj se vključijo v gasilske vrste. Tudi sama mladinska organizacija in njena komisija za ljudsko obrambo in družbeno

(Nadaljevanje na 8. strani)

Novice od tu in tam

● Cetinjski „Obod“ je imel lani ob koncu leta v skladiščih 80.000 hladilnikov in 25.000 pralnikov ter je izkazoval izgubo 70 milijonov dinarjev. Zaradi tega so mnogi strokovni delavci zapustili tovarno, pretela je nevarnost za prehod na minimalne osebne dohodke ter možnost likvidacije podjetja. V letošnjem januarju so ustavili proizvodnjo, ker sploh niso imeli več skladiščnega prostora za izgotovljene izdelke. Med tem se je vrnil na položaj nekdanji generalni direktor Drago Jovović. Najvažnejše kar je med drugim uredil je bilo: kreditiranje novih izdelkov kupcem. Položaj je sedaj takle: na skladiščih ni niti enega izgotovljenega izdelka, prodajo sprti tudi tekočo proizvodnjo. Kupci pa ne kupujejo „Obodove“ izdelke samo na kredit pač pa tudi za gotovino. „Obod“ ima le še 20 milijonov neplačanih sredstev, ki jih je bil vložil v osnovna sredstva. Strokovnjaki se spet vračajo, skratka podjetju se obetajo ponovno dobri časi.

● „Delo“ poroča, da so v kranjski Iskri namenili 220.000 dinarjev kot pomoč socialno šibkim iz njihovega kolektiva za nakup ozimnice. Kdo naj bi bil deležen pomoči bodo predlagale osnovne sindikalne organizacije.

● Pred dnevi se je mudila v naši državi japonska gospodarska delegacija z namenom, da bi poživila blagovno menjavo med državama. Dosedanji trgovinski obračun je za nas zelo slab. Letos smo v 7 mesecih uvozili z Japonske za 40,5 milijonov dolarjev blaga in izvozili tja le za 5,8 milijonov.

● V niški „Elektronski industriji“, tovarni televizorjev in radio-akustičnih aparatov menijo, da bodo dobili bitko za večje dohodke in trajno gospodarsko stabilizacijo samo, če se še bolj povežejo s proizvajalci sestavnih delov znotraj in zunaj „Elektronske industrije“ – seveda samo tistimi, ki izdelujejo zanje nekatere elemente. Mimo tega zbira sedaj osemtisočlanski kolektiv proizvajalcev in kooperantov televizorjev El-Jugoslavija denar za namensko varčevanje. Leto dni bodo prispevali vsi po 5 % mesečnih dohodkov za sklad s katerim bodo dobili bančni kredit za kreditiranje kupcev v vrednosti 35 milijonov dinarjev.

● Načrtovalci zeniške „Železarn“ so se pri ocenjevanju letošnjega gospodarskega gibanja in končnem načrtovanju proizvodnje zelo zmotili. Načrtovali so namreč precej večjo proizvodnjo, kot so jo letos zmogli, saj je „Železarna“ v sedmih letošnjih mesecih izdelala za 3,6 % manj kot lani v istem obdobju. Samo zaradi zakasnitev v proizvodnji in višjih cen nekaterih surovin ter energije so izgubili 162,2 milijona dinarjev.

● Mariborska „Elektrokovina“ je lani izvozila za nekaj več kot polovico vrednosti njenega uvoza reprodukcijskega materiala in surovin. Letos so načrtovali za 19 % večji izvoz – predvsem na konvertibilno tržišče – in se bolj preusmerili na domače surovine. Čeprav ne sledijo povsem izvoznemu načrtu kaže, da bodo ob koncu leta zabeležili devizni presežek.

● V koprski luki so letos pretovorili že 7.000 zabojnikov, kar je dvakrat več kot lani v istem času. Do konca leta jih nameravajo še 15.000 in celo več, kar bo lažje izvedljivo, ker bo dograjen in tehnično opremljen nov terminal za promet z zabojniki.

● Slovenska industrija je letošnjega avgusta izdelala za 7,8 % več kot avgusta lani in se s tem le povzpela na lanskoletno osemmesečno raven, oziroma jo je že presegla za 0,3 %. V elektroindustriji so izdelali avgusta za 10 % več kot lani, seveda prav tako v avgustu.

● SOZD „Gorenje“ in grško podjetje „Huber Helas“ sta podpisali pogodbo s katero bo grško podjetje izdelovalo gospodinjske aparate po licenci „Gorenja“. Po sporazumu naj bi proizvodnja gospodinjskih aparatov v Grčijo dosegla v letu 1981 vrednost 15 milijonov dolarjev.

● Zvezna republika Nemčija je že nekaj let naš največji zunanji dobavitelj, je pa na četrtem mestu pri našem izvozu. V Nemčiji je Jugoslavija kot kupec na 13. mestu, kot dobavljač pa šele na 25. V proizvodni kooperaciji je ZRN najpomembnejši partner Jugoslavije. V 31 jugoslovansko-nemških skupnih podjetjih sodeluje nemška stran s kapitalom v vrednosti 620 milijonov dinarjev, oziroma 88,5 milijona mark.

● V naši tovarni antenskih naprav na Vrhniki so namenili investicijska vlaganja za nakup opreme – strojev in naprav – s katerimi bodo v prihodnje povečali proizvodnjo in produktivnost. V letu 1978 predvidevajo začetek gradnje nove proizvodne hale.

● „Borba“ poroča, da bi „Elektronska industrija“ iz Niša lahko prodala še najmanj 20.000 barvnih televizorjev pred začetkom olimpijskih iger v Montrealu, če bi dobila pravočasno dovoljenje za uvoz slikovnih cevi. Primer ni osamljen, zaključuje „Borba“.

● Madžarsko partijsko glasilo je objavilo rezultate dosedanje blagovne menjave med Madžarsko in Jugoslavijo. V zadnjih petih letih t. j. od leta 1971 do 1975 je menjava dosegla vrednost ene milijarde dolarjev, kar pa je še vse premalo glede na mnoge neizkoriščene možnosti. Za obdobje 1976 do 1980 predvidevajo menjavo v vrednosti vsaj dveh milijard dolarjev. Madžari se zlasti zanimajo za industrijsko kooperacijo z nami.

● Na zadnji seji Zveznega izvršnega sveta so sprejeli načrt zakona s katerim so v proračunu federacije zajamčena sredstva v vrednosti 1.995 milijonov dinarjev za financiranje programa integracije skupnih služb pri vodenju civilnih in vojaških letal in modernizacijo teh služb v obdobju 1976 do 1981. leta. Od te vsote bo 752 milijonov dinarskih sredstev in 1.243 deviznih.

● V naši državi so štirje proizvajalci električnih računskih strojev, a vsak zase bi lahko pokrili celotne potrebe domačega tržišča. Zaradi tega poskušajo vsi štirje z izvoznimi, toda tudi tam ne gre – pravzaprav ni pravega finančnega učinka, ker so stroji odločno predragi. Vsi proizvajalci kupujejo sestavne dele v tujini in tudi nimajo doma dovolj strokovnjakov – znanstvenikov, ki bi razvijali proizvodnjo domačih kompjutorjev.

● Socialistične države SEV so skupno razvile nov elektronski računalnik RIAD-2, ki deluje na višji tehnični in ekonomski ravni. Predviden je za gospodarstvo, zlasti za industrijska podjetja ali celotne industrijske panoge. RIAD-2 bodo izdelovali sebijsko.

● V letošnji akciji časopisa „Politika“ – „Mladi delavec – samoupravljalac“ je sodelovalo nad 200 tisoč mladih delavcev in delavk iz približno 2000 TOZD republik Srbije. 30 najboljših delavcev in delavk je nagradila „Politika“ s sedemdnevним potovanjem po državi. Obiskali so nekaj najboljših podjetij, med drugim tudi Iskro v Kranju.

● Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko je bila proizvodnja v avgustu za 7,9 % večja kot lani v istem mesecu. S tem se je skupno v osmih mesecih, spet v primerjavi z lanskoletno, povečala za 2,2 %. Največji porast je zabeležila s 13 % tobačna industrija, najobčutnejši padec 8 % pa železarstvo.

● V Skopju so prepovedali uporabo žepnih elektronskih računalnikov v osnovnih šolah. Vse šole ali učitelje bodo kaznovali s 5.000 dinarji, če ne bodo upoštevali prepovedi. Skopski pedagogi, ki so sprejeli prepoved so prepričani, da bi nastali med učenci matematični bebeci, če bi jim dovolili uporabljati žepne računalnike.

Zbral in uredil Marjan Krall

Filmska umetnost kot človekoljubje

Legendarni „Stierlitz“ ponovno med nami, tokrat osebno Vjačeslav Tihonov član žirije 6. mednarodnega festivala športnih in turističnih filmov v Kranju — Umetnikovi pogledi na sodobni film, umetnost, igralski poklic in življenje.

Ob novici, da je med člani žirije na 6. mednarodnem festivalu športnih in turističnih filmov v Kranju tudi slavni sovjetski filmski igralec Vjačeslav Tihonov, sem se najprej precej začudila. Hladnokrvni obveščevalci iz sovjetske TV nadaljevanke „17 trenutkov pomladi“ po romanu Julijana Semjonova — pa član žirije na festivalu športnih in turističnih filmov? Kaj ima pa to skupnega, mi je ves čas rojilo po glavi. Da ne gre za poceni reklamo, mi je bilo jasno še pred razgovorom z njim. Čeprav utrujen in prepoln raznih vtisov pa je vendarle ljubeznivo privolil v pogovor za objavo v glasilu „Iskra“.

Čeprav je že prej, na razgovoru s člani fotokino sekcij kranjskih delovnih organizacij, pokazal dokajšnje zanimanje za našo Iskra, njene razvojne dosežke in sodelovanje s SZ, pa sva kasneje vendarle usmerila težišče razgovora na umetnost — filmsko, igralsko, profesionalno, amatersko, človekoljubno, komercializirano, na tisto, ki to ni več . . .

Skratka — pred menoj se je razgrnila širina igralčeve osebnosti, ki

razume svoje in poslanstvo umetnosti kot eno najvišjih vrednot, celovito in predano, predvsem pa visoko strokovno.

Da se kot nekdanji košarkar in tudi še sedaj, pri 48 letih, aktivno ukvarja s športom, ni naključje. Kot esteta, humanista in umetnik pa vidi predvsem v športnem filmu še veliko veliko neizkoriščenih možnosti.

KJER SI ŠPORT IN UMETNOST PODOJATA ROKE

Seveda me je najprej zanimala njegova ocena usmeritev sodobnega filma nasploh, pri tem pa hkrati tudi kvaliteta raven letošnjega festivala v Kranju.

„Raven svetovne kinematografije je dovolj visoka,“ je menil Tihonov. „Amerika, Francija, Anglija, SZ in druge države so pokazale v zadnjem času visoko raven in tako tudi na tem festivalu, saj so uporabile vse dosežke gledališke umetnosti, klasične in sodobne književnosti ter so tako ustvarile dokaj ugodna izhodišča. Temu so dodale še vrhunske dosežke v arhitekturi, likovni in umetnosti na splošno, kar je ravno tako pripomoglo k omenjeni kvaliteti. Dandanes obstajajo v vsaki državi odlični režiserji in igralci. Vse je odvisno od tega, kakšno je izhodišče ob ustvarjanju filma, kakšen je „credo“ ustvarjalcev. Če so vse njihove moči usmerjene v to, da se ljudem odprejo oči ob spoznanju, kako lepo je življenje in za kaj je vredno živeti, če je cilj filma, da jim pomaga v življenjskih težavah ter je njegov poudarek na čistih in plemenitih človeških hotenjih — takrat so ustvarjalci že dosegli glavni, najvišji zastavljeni cilj. Take filme smo videli tudi v Kranju — tako ameriške kot francoske, sovjetske in tukajšnje jugoslovanske.“

Vendar pa smo bili na žalost v zadnjem času priče tudi predvajanju takih filmov, katerih izhodišča in cilji so že omenjenim ravno nasprotni. Danes lahko vidimo tudi take, ki so namenjeni samo trošenju prostega časa, zaslužkarstvu, mnogi so osnovani zgolj na spolnosti . . .“ (takšne kritične pripombe je bilo slišati tudi od nekaterih ostalih tujih gostov festivala — op.p.) . . . na žalost pa veliko filmov propagira tudi nasilje, kar na gledalca moreče vpliva in mu jemlje veselje do življenja. Na svetovni sceni je opaziti borbo med različnimi usmeritvami ki

nematografij — nekatere se borijo za kultiviranje plemenitih značajev, druge pa vsiljujejo ravno nasprotno. V sovjetski kinematografiji ne obstajata niti možnost niti želja po ustvarjanju filmov s seksualno ali nasilno vsebino, saj naši gledalci nimajo potrebe, da bi zapravljali svoj čas s takimi neumnostmi. Tudi zanima jih ne.

POSŁANSTVO ŠPORTNIH FILMOV

Jaz prvič prisostvujem in sodelujem na takem festivalu in menim, da imajo prav športni filmi pomembno vzgojno poslanstvo. Človeštvo je s prodrom tehnične revolucije izgubilo možnost prostega gibanja. Tehnika mu v življenju omogoča veliko večjo udobnost, npr. avtomobili, dvigala, razna stikala, gumbi in druge naprave. Vendar pa v vsem tem obstaja za človeka samega določena nevarnost — zdravniki so ugotovili porast srčnih bolezni in se sprašujejo, zakaj je tako in kako doseči, da bodo bodoče generacije bolj zdrave. Kako bi živele dlje? Odgovor na to najdemo v večjih možnostih gibanja. Medicina je že izdelala vse te programe . . . V Kijevu je nek znanstvenik, ki pravi, da mora vsak človek teči, vsak dan, to pa prepreči infarkt. Zakaj tako dolg odgovor na vaše vprašanje? V etiki festivalov te vrste imajo prav športni filmi poslanstvo in možnost, odstraniti ter preprečiti vse omenjene nevarnosti. Njihov cilj je, pokazati mlademu človeku možnosti za njegov skladen telesni in duševni razvoj, če se bavi s športom in jih približuje naravi. Zelo sem zadovoljen z mednarodno sestavo žirije. Program žanrov, aspektov in narodnostnega porekla filmov je bil zelo bogat, zato je bilo kar težko izbrati najboljše. Žirija si je kljub raznolikosti filmov prizadevala uveljaviti enotnost kriterijev za ocenjevanje in to tudi dosegla. Pri nekaterih filmih pa te enotnosti nismo mogli obdržati. Takrat je vsak ostal pri svojem. Mi je pa bilo v vsakem pogledu to delo v veliko zadovoljstvo in mislim, da je pomen takih filmov težko dovolj dobro oceniti.“

„Ste priznan in slaven igralec. Kakšen sistem dela in pristop imate pri študiju posameznih vlog (v kolikor to ni poklicna tajna)?“

„Različne vloge zahtevajo različni pristop. Ko sem se pripravil za vlogo v filmu „Vojna in mir“ po istoimenskem Tolstojevem romanu, sem najprej preštudiral vse dosegljivo gradivo, napisano v zvezi z romanom. Treba je bilo preštudirati vse to zgodovinsko obdobje ter podoživljati mišljenje in čustvanje tedanjih ljudi. Treba je bilo razumeti, kaj je predstavljal napredni človek tega časa. Zato sem moral veliko brati, da sem razumel osebnosti teh ljudi, ki so takrat usmerjali svojo dobo. Potem sem se šele začel poglobljati v Tolstojev roman. Takrat, ko sem predstavil vso to dobo in njene ljudi, sem si prizadeval, da se s svojo osebo približam onim mislecem in s tem ustvarim celoten zaželen lik. Jaz imam tak pristop. Torej študiral sem osebnost in vse njeno okolje hkrati z dobo. Glavno je pripravljalo delo, proces oblikovanja vloge pa je profesionalni del.“

„STIERLITZA BI ŠE IGRAL . . .“

„Kako ste se vživljali v zahtevno vlogo sovjetskega obveščevalca Stierlitz? Je to dejanska oseba, ste se z njo kdaj srečali?“

„Take vrhunske vloge si želi vsak igralec. Pred časom smo slišali o znamenem obveščevalcu Richardu Sorgeju, ki je bil posmrtno nagrajen z odlikovanjem heroja Sovjetske zveze. Sam sem se že zdavnaj pripravil na ekranizacijo romana Julijana Semjonova „17 trenutkov pomladi“, kjer sem videl možnost, igrati obveščevalca. Obstajala pa je nevarnost, da bom odigral povsem običajno vlogo navadnega obveščevalca. V drugih filmih so bili vsi nekakega „superman“ tipa, nadljudje — tudi v filmih, posnetih pri

Pretekle dni se je v Kranju končal že 6. mednarodni festival športnih in turističnih filmov. Zapis o tej zanimivi prireditvi nam je pripravil Silvo Sladič, vendar ga bomo zaradi obilice gradiva za današnjo številko objavili v naslednji številki „Iskre“.

nas. Moji tovariši in jaz pa smo želeli posneti film o človeku, katerega poklic je obveščevalca, ki bi bil gledalcem blizu in razumljiv. Treba je bilo posneti človeka, z vsemi slabostmi in vrlinami, naravnimi občutki strahu in z vedenjskimi spremembami. Vsak človek se bori sam s seboj in z občutkom strahu. Ta je brez dvoma prisoten tudi v primeru človeka, kot je bil Stierlitz. Prav tako tudi domotožje, saj je preživel 10 let v tujini. Torej, vse to smo hoteli upoštevati tudi v omejeni seriji. Njen uspeh je bil tudi posledica dobre igralske zasedbe. Snemali pa smo jo v Nemški demokratični republiki dve leti in pol. No, dolgo in naporno sem iskal podoben obveščevalca Stierlitz. Predstavljal sem si nekaj realnih ljudi — agentov, bral o njihovih značilnostih; ni pa bilo nujno, da so samo obveščevalci — proučeval sem tudi ljudi podobnih poklicev, ki sem jih poznal. Zbral ter preštudiral sem posebnosti ljudi, kot sta bila n. pr. Sorge in Rudolf Ivanovič Abel ter drugi. Iz tega sem potem ustvaril en celovit lik.

Po predvajanju TV serije pa je prišel trenutek, ko so ljudje pozabili, ali sem Stierlitz, ali Tihonov, trenutek zlitja v zavesti ljudi. Verjeli so, da sem postal pravi Stierlitz. Vzrok za to je bil v moji zunanji pojavi in notranji transformaciji. Ta zamenjava se je prikradla tudi vame. Minilo je snemanje in delo, pričelo se je mučno obdobje reakcije, ko sem se hotel ubraniti lika Stierlitz. Ne morem vse življenje igrati zgolj enega lika. Tudi sam se hkrati z življenjem spreminjam in zno se na starost vračam k samemu sebi. Če pa bi se tudi ta TV serija nadaljevala (Semjonov namreč piše nadaljevanje romana) in bi me prosili, bi tak lik Stierlitz, kot smo ga ustvarili, še igral.“

„Kako ste pravzaprav stopili na igralski pot in katere so bile vaše prve vloge?“

„Začetki moje filmske kariere segajo v l. 1948, ko sem prvič nastopil v filmu režiserja Gerasimova „Mlada garda“, po istoimenskem romanu Aleksandra Fadjejeva. Dogodki iz bližnje preteklosti so bili še sveži, vsi igralci pa še študentje igralske akademije. Na tej akademiji sem se spoznal tudi z bodočimi velikimi imeni sovjetskega filma — Sergejem Bondarčukom, Sergejem Makarovim in Seržom Gurzovim. Tja so prišli takoj po vojni, že l. 1945.“

Težko bi bilo govoriti o takratni profesionalnosti, saj smo se vsi šele učili in se tako lažje vživljali v vlogo mladih rdečearmejcev. Po diplomii sem torej končal prvo študijsko obdobje. Čakalo pa me je še marsikatero spoznanje o življenju in kar je najpomembnejše — o samem sebi. Kaj kot človek predstavljam za film, katere vloge igram lažje in bolje? Vsa vloga igralca je v tem, da gre življenje

naprej in oplaja tudi njega samega.

Ob začetku so nas čakala razočaranja, veselje prvih uspehov in tudi nevarnosti, kajti mlademu človeku da prvi uspeh velik polet. To je s poklicem igralca povezano — spoznaš te na ulici, za teboj začnejo tekati dekleta . . . In igralci začnejo razmišljati o tem, da so pogoltnili že vse znanje o filmski umetnosti z veliko žlico. Mnogi igralski talenti so prav zato propadli. Na srečo je večina mojih prijateljev to fazo preživela. Vsak je bil sam svoje sreče kovač. To prvo obdobje je bilo zelo težavno, ker so takrat posneli malo filmov — le 12 do 15 letno. Sedaj v SZ posnamemo 130 celovečernih in 660 kratkih filmov letno.

Po diplomii l. 1950 sem 7 let delal v Studiu kino-teater. To je bila naša druga univerza. Z nami ni bilo prejšnjih učiteljev, zastor se je vsak dan odpiral . . . Tako sem prišel k filmu. Prvih 7 vlog je bilo slabih.“

Potem je pripovedoval o svojih nadaljnjih uspešnejših vlogah — kneza Andreja Bolškonskega v „Vojna in mir“, učitelja v filmu „Dočakali bomo ponedeljek“ ter vlogi v švedsko-sovjetski koprodukciji „Človek z druge strani“.

Obujal je spomine na delo s slavnim Bondarčukom, ki je s svojim poglobljenim nastopom v Tolstojevem delu omogočil sovjetski kinematografiji velik, kvaliteten preskok naprej. No, vsekakor ni naključje, da je l. 1962 za vlogo mladega traktorista Matveja Morozeva v filmu „Zadeva v vasi Penkovo“ prejel najvišje priznanje v SZ.

Med drugim je na vprašanje, ali se še kdaj vrne na gledališke deske, odgovoril, da se bo morda lepega dne odločil za to — in pri tem duhovito pripomnil, da je gledališče za vsakega igralca kot šolska klop, ki daje znanje in ga tudi dopolnjuje, skratka, „njegova velika šola.“

„Katero vlogo ste po svojem lastnem mnenju doslej najbolje odigrali in zakaj?“

„Idealnih vlog v svojem življenju nisem odigral. Po navadi igralci nismo povsem zadovoljni s svojimi vlogami. Lahko pa naštejemo nekaj bolj uspešnih vlog — v že omenjenem filmu po drami Vsevoloda Višnjevskega „Zadeva v vasi Penkovo“, v „Optimistični tragediji“, v „Vojna in mir“, v filmu „Dočakali bomo ponedeljek“ ter v TV nadaljevanju „17 trenutkov pomladi“.

„In kakšne vloge si želite v bodoče?“

„Rad bi igral svojega sodobnika, človeka današnjega dne. V teh letih se je nabralo dovolj gradiva iz življenja samega, treba ga je le najti in scenarijih in ga oblikovati.“

Tudi kot član žirije je imel prilož-

nost, nabirati materiale in izkušnje, izbirati med dobrim in slabim. Izkušnje namerava kasneje tudi uporabiti. Zelo rad ima npr. vrst filmskih tednikov — kronik. V športnih filmih v Kranju je kot izkušen opazovalec človeških nravi lahko sledil in opazoval vedenje športnikov med njihovim udeleževanjem, ko so bili posneti brez svoje vednosti. Iz sovjetskega filma o težki atletiki „Dvig“ mu je n. pr. najbolj ostal v spominu kader, ko olimpijski zmagovalca, dvigovalec uteži, Vasilij Aleksejev dviga in končno dvigne uteži.

„Všeč mi je bilo, ko sem ugotovil, kako se bom lahko nekoč pripravil sam, z ogromnim psihičnim in fizičnim naporom. Občinstvo je ob njegovem dvigu ploskalo — jaz pa sem videl ostarelega, utrujenega človeka, ki je pogledal odvržene uteži kot svojega premaganega sovražnika. To je bila kretnja človeka brez narejenosti — in to mi je bilo zelo všeč. Takšno gesto bom uporabil v trenutku, ko bom moral prikazati človeka, ki je presegel svoje lastne moči.“

„Kako Vi pojmuje razliko med profesionalno in amatersko umetnostjo?“

Pri tem mislim na ustvarjalne ljudi, ki pogosto nimajo možnosti, da bi svoje umetniške sposobnosti razvili do vrhunca, ker jim to eksistenčne okoliščine ne dovoljujejo. Ali torej lahko amaterski umetnik doseže — seveda pri strokovnem, sistematskem usmerjanju — umetniško raven profesionalca?“

„Lahko! Pri nas v Sovjetski zvezi je dosti primerov, ko je iz samodejnosti kmečkih, delavskih in študentskih sredin izšlo veliko ljubiteljskih dejavnosti in kulturno-vzgojnih organizacij, ki so dale naša mnoga znana imena. Za ta namen — oblikovanje bodočega umetnika — je potreben mentor, za igralce n. pr. režiser — pedagog ter kvalitetna dramaturška predloga, ki edina lahko ustvari tudi dobrega igralca. Vendar pa to ne pomeni, da bodo lahko vsi nadebudni amaterji postali tudi dobri igralci. To se lahko posreči le nekaterim najboljšim, najsposobnejšim izmed njih.“

„Prosim, če nam za konec lahko poveste še to, kakšna so izhodišča vašega umetniškega ustvarjanja?“

„Na to je težko odgovoriti. Zakaj sem postal igralec, je eden od zakramentov življenja, ki ga je teška pojasnim. Izhodišče mojega igralskega poklica je ljubezen do ljudi.“

„Hočete človeštvu pomagati, da samo sebe bolje razume v vseh svojih najrazličnejših inačicah?“

„Delno tudi to; pokazati hočem ljudem, da obstaja na svetu in okoli njih tudi veliko dobrih, pravih ljudi, na katere se lahko zanesejo.“

Viktorija Budkovič-Rayes

ISKRA ELEKTROMECHANIKA Komisija za racionalizacijo Na osnovi pooblastil temeljnih organizacij združenega dela in priporočila komisije za množično inventivno dejavnost pri Gospodarski zbornici Slovenije razpisujemo

MNOŽIČNI NATEČAJ ZA DAJANJE KORISTNIH PREDLOGOV,

s katerim želimo, da delavci (tudi študenti, vajenci) dajejo koristne predloge za različna področja v delovni organizaciji, in to:

1. Razvojno-raziskovalna dejavnost: novi proizvodi, oblika, racionalizacija konstrukcij in obdelovalnih orodij, zanesljivost, tipiziranje elementov.
 2. Proizvodnja: priprava in organiziranje proizvodnje, transport, skladiščenje, kontrola, zmanjševanje porabe materiala, zniževanje rezerve pri proizvodnih serijah.
 3. Nabava in prodaja: izbira najugodnejših dobaviteljev, preusmeritev na domače materiale, prodajni prijem, zbiranje podatkov o prodajnih potrebah.
 4. Drugo: racionalna zasedba delovnih mest in odprave neefektivnih časov, zmanjšanje administrativnih stroškov, izboljšanje informiranja, splošni ljudski odpor in družbena samozaščita, delovna disciplina, varnost pri delu, samoupravna organiziranost ipd.
- Od vseh udeležencev pričakujemo, da — opišejo problem, — nakažejo rešitev.
- Predloge pošljite odseku za racionalizacijo v razvojno programskem področju (tel. 23-20) do vključno 15. novembra 1976.
- Vsak koristen predlog bo nagrajen s 100 din.
- Za vse predloge, ki bodo uporabljeni, prejme avtor tudi nagrado po določbah pravilnika.

MLADIM PEVCEM:

Moški pevski zbor „Iskra“ Elektromehanika je pravkar začel z vajami v sezoni 76-77, z novim dirigentom tov. Studen Markom. V planu imajo precej nastopov, predvidenih in nepredvidenih. Med ostalim načrtujejo jubilejni koncert ob petletnici zbora in snemanja na radiu ter televiziji. Repertoar bo obsegal predvsem narodno in umetno glasbo ter pesmi sedanjih narodov.

Odbor zbora in ostali pevci si prizadevajo, da bi vstopilo v naš zbor čimveč mladih pevcev, t. j. tistih, ki so do sedaj le na tihem želeli razvedrila s petjem. Mogoče je prvi korak res najtežji, vendar vsak naslednji zagotovo lažji. Torej, mladi pevci, pridružite se zboru in postanite del kulturnega gibalva v naši tovarni.

Vse informacije dobite pri predsedniku pevskega zbora, Jožetu Perdanu, telefon 21-78.

Odbor PZ „Iskra“

Premalo prostora imamo!

Vsak delovni človek ima pravico do zdravega okolja. To še posebej velja za delovno mesto, kjer preživimo polovico svojega življenja.

Vzporedno z razvojem naših TOZD bi morali odpravljati razne nepravilnosti in številne pomanjkljivosti, ki so se z leti pokazale. Potrebno je zagotoviti pravilno izvajanje predpisov s področja varstva pri delu, kamor spada tudi skrb za vamo in zdravo delovno okolje.

dardi. Delovni prostori so postali premajhni. Ni več možno predvideti skladišč; odlagalnih površin, kamor bi nalagali končne in polizdelke, je premalo. Glavni prehodi bi morali biti široki vsaj 1,5 metra, stranski pa vsaj 1 meter. Poti, po katerih vozijo viličarji in „kare“, bi morale biti široke najmanj 1,8 metra.

PROBLEMI TRANSPORTA

Kadar planerji računajo na večjo hitrost prevoza materiala z viličarji, je vse to še bolj nevarno. Ali se kdaj

vprašamo, kako se počuti delavec, ki mora paziti, da ga ne bi kdo povozil na samem delovnem mestu? Večkrat se zaradi tega pojavijo spori med vozniki viličarjev (na križiščih, pri srečevanju ipd.), kar prav gotovo negativno vpliva na razpoloženje voznikov in posredno tudi na način vožnje, ki je čestokrat vse prej kot defenzivna.

Pred časom je prišlo do hude nesreče, pri kateri je voznik „kare“ izgubil nogo. Drugih hujših nesreč na srečo ni bilo. Bile pa so lažje, ki opozarjajo na potencialno nevarnost in kažejo na ogroženost zaposlenih. Osnutek novega zakona o združenem delu predvideva za nedisciplino in samovoljo voznikov viličarjev tudi mandatne kazni.

HODNIKI NISO SKLADIŠČA!

Vsakdo lahko opazi, da premalo skrbimo za red na hodnikih, ki so skoraj vsak drugi dan založeni z različnimi zaboji, embalažo in podobnim materialom. Hodnike uporabljamo kot skladiščne prostore. Čeprav je to v glavnem posledica stiske s prostori, želimo ponovno opozoriti odgovorne, naj se takšnih rešitev izogibajo, če je le mogoče. Ni dovolj, da prostore uredimo in očistimo razne navlake le ob obiskih raznih tujih delegacij, dan ali dva po obisku pa je vse po starem...

Vse prometne poti, prehodi, vhodi in izhodi v naši delovni organizaciji bi morali biti vedno prosti in dobro osvetljeni, pa žal niso. Uporaba stopnišč, hodnikov in prehodov in drugih prostorov, ki so namenjeni za gibanje ljudi, ni dovoljena za skladiščenje raznega materiala ali končnih izdelkov!

Alojz Boc

V TOZD ERO so zaradi pomanjkanja skladiščnih prostorov prisiljeni uporabljati hodnik za skladiščenje embalaže in gotovih izdelkov.

„Hopla, tukajle pa ne bo šlo! Treba bo napraviti malo več prostora!“ Posnetek smo napravili v pakirnici električnih števcov, kjer večkrat prihajajo v zagato s prostorom.

Še naprej krepiti požarno varnost!

(Nadaljevanje s 6. strani)

Samozasčito bi lahko priskočila na pomoč. Med gasilce se lahko vključijo tudi dekleta.

Vodstvo industrijskega gasilskega društva bo čimprej moralo pomladiti svoje članstvo. Večjo skrb bodo namenili vzgoji in usposabljanju. Od vodstva delovne organizacije pa pričakujejo nekoliko več razumevanja. Potrebno bi bilo nabaviti novo opremo, saj obstoječe ne uporabljajo skoraj nikjer več. To pa je ovira za uspešnejše delo naših prostovoljnih gasilcev in številnejše vključevanje mladih delavcev v društvo.

KAJ MORAMO STORITI?

Do nalog, ki nam jih nalagajo programi požarnega varstva, se ne smemo obnašati brezbrizno, še manj pa iskati raznih izgovorov, da teh nismo sposobni uresničiti.

Vodstvo podjetja mora posvetiti vso skrb vzgoji zaposlenih na tistih

delovnih mestih, kjer je velika možnost požara. Varstvo pri delu in požarno varstvo se morata dvigati vzporedno z razvojem proizvodnje in uvajanjem novih tehnoloških procesov. Vsako omalovaževanje in oviranje teh dejavnosti ima lahko težke posledice za delovno organizacijo in celotno družbo.

Vse člane kolektiva je treba seznaniti z uporabo malega gasilnega orodja, ki je namenjeno za gašenje začetnih požarov. Le s stalnim in sistematičnim delom pri vzgoji kadrov in stalnim nadzorom ter različnimi ukrepi za izboljšanje požarnega varstva bomo zagotovili potrebno požarno varnost.

Treba je doseči bolj pravičen odnos samoupravnih in vodstvenih organov do obveznosti, ki jih določa novi zakon o varstvu pred požari, če ne bo šlo drugače tudi s sanacijami. Najmanj kar lahko storimo pa je, da s požarnovarnostnimi nalogami seznanimo ves delovni kolektiv.

Alojz Boc

Zbor gasilcev IGD Iskre - Elektromehanike po končani nočni ocenjevalni vaji. Treba je analizirati potek vaje, da bi bili v prihodnje še bolj učinkoviti.

DOPISUJTE V ISKRO

Športniki Iskra Commerce marljivi in uspešni

Zasledujoč športne zapiske v našem listu v zadnjem času — precej manj jih je res kot druga leta — bi rekel, da je ta dejavnost v „naši hiši“ povsem zamrla. Toda ne, če kdo potem športniki Iskra Commerce to zagotovo zanikajo.

Pobudo za današnji zapis so dali nogometaši, ki so po lanskem 3. mestu v okviru občinske TRIM lige v občini Šiška v malem nogometu, letos v okviru Trim lige v občini Moste — Polje dosegli zanesljivo zmago med 16 ekipami celo že tri kola pred koncem tekmovanja. Odigrali so trinajst tekem (dve ekipi sta med tekmovanjem odpadli), pri tem pa kar dvanajstkrat zmagali. Zadnjo tekmo z ekipo Obrtnik, v ponedeljek, 27. septembra pa so izgubili po ne preveč učinkoviti igri, čeprav so imeli nekaj zrelih priložnosti za boljši izid. Tekmo so izgubili z rezultatom 1 : 2 (0 : 0).

Prav tako kot v malem nogometu, sodelujejo športniki Iskra Commerce tudi v občinskih TRIM ligah v košarki in kegljanju, razen tega pa sta samostojno nastopali v občinskih ligah v kegljanju in balinanju še ekipi iz našega servisa na Viču in to uspešno, saj sta zasedli 2. in 3. mesto. Ne bi bilo prav, če bi spregledali tudi marljive in uspešne strelce z zračno puško in šahiste, niti ne smučarje, ki jih najbrž „že srbijo podplati“ v želji, da bi bližajoca se zima bila kaj bolj radodarna s snegom, ki je bila lanska.

Kot lani bodo v jesenskem obdobju najbrž tudi letos vzeli v zakup termin v telovadnici osnovne šole „Vida Pregarc“ v Mostah za rekreacijsko dejavnost, kakor tudi steze na kegljiščih Na livadi in v Domu „Maksa Perca“.

Upam, da sem iz pogovora s športnim referentom Iskra Commerce tov. Medvedom povzel vse, če pa sem slučajno nehoti kaj izpustil, bo prav gotovo še priložnost, da spregovorim še o tem.

— C —

Pravzaprav povsod podobna slika. Skladišča postajajo vse bolj preobremenjena.

PRED DRUGIM SAMOPRISPEVKOM ZA ŠOLE V LJUBLJANI

Naj bo tudi odločitev ljubljanskih Iskrašev »ZA«!

Z izleta kolektiva TOZD TELA po Istri.

ISKRA—AVTOMATIKA, TOZD TELA

Prijeten izlet po Istri

V meglenem in hladnem sobotnem jutru, 18. 9. se je pred TOZD Tovarno električnih aparatov, že pol ure pred odhodom avtobusov zbrala skupina udeležencev eno in dvodnevne izleta po Istri ter nestrpnno pričakovala njihov prihod.

Po hitri namestitvi na sedeže smo se odpeljali iz Ljubljane proti Vrhniku in nato po avtocesti proti Postojni. Jutranje sonce, ki nas je obsijalo nekje blizu Postojne, nam je dalo slutiti, da nas po daljšem deževnem vremenu čaka prelep sončen dan.

Prvi postanek smo imeli na Črmem kalu, kjer je požirek okrepčila dal posameznikom pogum, da so s svojim dobrim razpoloženjem nakazali, da nas čaka še obilo smeha in dobre volje. Vožnjo smo nadaljevali skozi Buzet in nato po dolini reke Mirne mimo Istrskih toplic do starodavnega mesteca Motovun. Le-to je bilo zgrajeno 177 let pred našim štetjem v času, ko so Rimljani slavili zmago nad ilirskim kraljem Epulom.

Po ogledu kulturno-zgodovinskih znamenitosti tega mesteca, njegovega obzidja ter čudovite panorame doline reke Mire, smo z vožnjo nadaljevali po Istri do Limskega fjorda, kjer je bilo pripravljeno ribiško kosilo.

Po kosilu so se najbolj ogreti ohladili v biserno čisti morski vodi, posa-

mezniki pa z olimpijskimi prijatelji poskrbeli za razvedrilo. Po krajšem opoldanskem odmoru smo se odpeljali ob obali do turističnega naselja Lanterna, kjer smo prenočevali. Preden smo se zbrali na terasi lokala Delfin, so nekateri izkoristili prosti čas za prijeten sprehod po čudovitem parku v tem znanem turističnem kraju. Ob prijetnih zvokih glasbe, posnete na magnetofonske trakove našega sodelavca Samse, se je mlado in staro zavrtelo po plesišču.

Kar prehitro se je približal čas odhoda za tiste, ki so se udeležili enodnevne izleta. Ostali smo se po večerji odpeljali v Zeleno laguno in se ob vrčku piva in prijetnem razgovoru še sami zavrteli. Tako razpoloženi smo s težavo odšli k zaslužnemu počitku.

V nedeljo zjutraj so se posamezniki po jutranjem okrepčilu odločili za osvežilno kopel v morju, medtem, ko so ostali nadaljevali z sinočnjim razpoloženjem in še naprej brusili pete ob zvokih prijete glasbe.

Zgodaj popoldan smo se po prelepi, sončni Istri odpeljali proti Ljubljani. V mislih in besedah pa smo obujali spomine na izlet v ta del naše domovine.

Anton Kastelic

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se prav lepo zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem iz TOZD Števcu kakor tudi sindikalni organizaciji za lepa poklonjena darila. Vsem skupaj želim veliko zdravja in dosti delovnih uspehov

Tončka Oblak

ZAHVALA

Ob tragični smrti dragega očeta

FRANCA ZORMANA

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem oddelka RTO — Tehnološko področje za izrečeno sožalje, za venec, cvetje in denarno pomoč.

Enako se zahvaljujem tudi šahistom Elektromehanike

sin Vinko Zorman

ZAHVALA

Zahvaljujem se za vso dobroto, ki ste mi jo izkazali ob izgubi moje mame

MILKE JERINA

Posebno se zahvaljujem sodelavcem za podarjeni venec, izrečeno sožalje, poslednje slovo in spremstvo na njeno zadnji poti.

Majeta Jerina